

ANÀLISI SOBRE LA SITUACIÓ DE LES RESERVES DE MERCAT PER A CENTRES ESPECIALS DE TREBALL I EMPRESES D'INSERCIÓ

**Institut d'Estudis Regionals i
Metropolitans de Barcelona**
Àrea de Governança i Polítiques Públiques

Promou:

Finançat per:

Anàlisi sobre la situació de les reserves de mercat per a centres especials de treball i empreses d'inserció

Treball realitzat per l'àrea de governança i polítiques públiques de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB).

Equip d'investigació:
Carlos Ángel Ordás García

Coordinació:
Marc Martí

Bellaterra, Cerdanyola del Vallès, juliol de 2019

I. Índex

1. Introducció	5
2. Marcs normatius.....	6
3. Objectius i metodologia	10
4. Anàlisi de resultats	13
4.1. Distribució territorial.....	13
4.2. Distribució del pressupost de licitació per municipi.....	16
4.3. Pes de la contractació reservada en els pressupostos municipals	17
4.4. Àmbits descriptius.....	21
4.5. Criteris d'avaluació i adjudicació	27
4.6. Presència de clàusules socials	35
4.7. Qui es presenta i guanya els concursos	39
5. Conclusions	47
6. Resum Executiu	52

Figures:

Figura 1. Distribució del nombre d'expedients en funció del territori	14
Figura 2. Distribució del pressupost de licitació del conjunt d'expedients en funció del territori	16
Figura 3. Tipus de servei en el conjunt d'expedients segons territori	24
Figura 4. Percentatge de durada del conjunt d'expedients	26
Figura 5. Temps de pròrroga dels expedients segons territori	26
Figura 6. Pes dels criteris AFA i JV en el conjunt dels expedients	28
Figura 7. Pes dels criteris AFA i JV dels expedients segons territori	29
Figura 8. Pes del preu i altres criteris AFA en el conjunt dels expedients	29
Figura 9. Pes del preu i altres criteris AFA segons municipi	30
Figura 10. Pes del preu i altres criteris AFA en l'adjudicació en funció del territori	31
Figura 11. Pes dels criteris AFA sense el preu	33
Figura 12. Pes del criteri JV, entre els expedients que disposen d'aquests criteris	33
Figura 13. Tipus i pes dels diversos criteris avaluable mitjançant JV	34
Figura 14. Aspectes determinants en l'adjudicació dels contractes segons el conjunt dels expedients i nivell territorial	42
Figura 15. Pes del preu en els criteris AFA i en l'adjudicació, segons territori	43
Figura 16. Aspectes determinants en l'adjudicació dels contractes amb concurrència pel conjunt d'expedients	43
Figura 17. Proporció dels expedients guanyats per CET i EI, segons el volum de contractes i el pressupost	45
Figura 18. Percentatge guanyat per Entitats Socials/Emp. d'Economia Social davant les Empreses amb finalitats lucratives, en volum de contractes i segons pressupost de licitació	46
Figura 19. Percentatge guanyat per Entitats Socials/Emp. d'Economia Social davant les Empreses amb finalitats lucratives, segons pressupost de licitació i territori	47
Figura 20. Distribució del nombre i pressupost dels expedients en funció del territori	52
Figura 21. Tipus de servei en el conjunt d'expedients segons territori	53
Figura 22. Percentatge de durada del conjunt d'expedients	54
Figura 23. Pes dels criteris AFA i JV en l'adjudicació	55
Figura 24. Pes de preu en els criteris AFA i en l'adjudicació, segons territori	55
Figura 25. Pes dels criteris AFA sense el preu, dins dels criteris AFA i l'adjudicació	56
Figura 26. Pes del criteri JV, entre els expedients que disposen d'aquests criteris	56
Figura 27. Tipus i pes dels diversos criteris avaluable mitjançant JV	57
Figura 28. Aspectes determinants en l'adjudicació dels contractes segons el conjunt dels expedients i nivell territorial	58
Figura 29. Aspectes determinants en l'adjudicació dels contractes amb concurrència pel conjunt d'expedients	58
Figura 30. Proporció dels expedients guanyats per CET i EI, segons el volum de contractes i el pressupost	59
Figura 31. Percentatge guanyat per Entitats Socials/Emp. d'Economia Social davant les Empreses amb finalitats lucratives, segons pressupost de licitació i territori	60

Taules:

Taula 1. Representativitat de la mostra	13
Taula 2. Distribució dels contractes de la ciutat de Barcelona en funció de l'òrgan de contractació	15
Taula 3. Pressupost de licitació per contractes de reserva social segons municipi	17
Taula 4. Pressupost de licitació i import d'adjudicació segons municipis, sense Barcelona	19
Taula 5. Contractació pública i contractació reservada de l'Ajuntament de Barcelona, anys 2016 i 2017	20
Taula 6. Tipus de servei contractat segons pes territorial	22
Taula 7. Tipus de servei dels contractes segons pressupost	23
Taula 8. Tipus de servei segons pressupost i territori	25
Taula 9. Durada de la pròrroga en el conjunt dels expedients i a nivell territorial	27
Taula 10. Tipus de condicions especials d'execució definides als contractes	35
Taula 11. Tipus de Mesures de Contractació Pública Sostenible definides als contractes	36
Taula 12. Nombre de candidatures avaluats pel conjunt d'expedients i segons territori	40
Taula 13. Empresa/entitat que desenvolupa el servei amb anterioritat, en el conjunt d'expedients i a nivell territorial	44
Taula 14. Informació sobre el col·lectiu de referència pel desenvolupament del servei, en el conjunt d'expedients i a nivell territorial	45
Taula 15. Pes de la contractació reservada en la contractació pública, segons territori	53

1. Introducció

La contractació pública realitzada per les diverses administracions catalanes ha estat sempre objecte d'especial interès per part de la Taula del Tercer Sector Social (TSS). Una de les tasques de la Taula, conjuntament amb La Confederació, ha estat tractar d'incidir en les administracions públiques a fi de que aquestes garanteixin una contractació pública de major qualitat i sostenibilitat més enllà dels criteris exclusivament econòmics, els quals durant molt de temps han estat els únics determinants en els processos d'avaluació i adjudicació dels serveis. La tasca de la Taula del TSS, s'ha vist reforçada en els darrers anys per canvis legislatius a nivell europeu, estatal i local que pretenen donar un major protagonisme a criteris socials i ambientals.

Les qüestions econòmiques també han determinat una bona part de la contractació reservada a centres especials de treball (CET) i empreses d'inserció (EI). Aquests tipus de contractació també ha experimentat un canvi legislatiu que hauria de significar un avanç en un major grau de transparència i una millora de les condicions generals de la contractació reservada.

En aquest marc, la Taula del TSS encarrega a l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB) un estudi sobre la contractació reservada a Catalunya per tal d'aprofundir en el coneixement sobre aquest tipus de contractació, veure com s'està desenvolupant i adequant al nou marc legislatiu.

Aquest document dona resposta a l'encàrrec analitzant com s'ha desenvolupat la contractació reservada en els principals municipis de Catalunya, a fi d'aportar respostes sobre com s'està produint aquest procés de canvi en la contractació reservada.

A l'apartat 2 d'aquest informe, s'ha fet un breu resum dels marcs normatius més determinants que afecten a la contractació reservada, atenent especialment el que cada municipi té publicat al respecte sobre com desenvolupen la contractació reservada. L'apartat 3, correspon a l'explicació dels objectius que pretén assolir l'estudi i la metodologia de treball desenvolupada per la selecció i anàlisi de dades. Seguidament, l'apartat 4, "anàlisi de dades" és on es mostren i analitzen tots els resultats de l'informe. A l'apartat 5, es fa un resum de les conclusions més rellevants de l'informe. Per últim l'apartat 6, és un resum executiu de les principals dades que podem trobar a l'apartat 4.

2. Marcs normatius

La contractació reservada ha quedat fixada com una pràctica obligatòria per part de les administracions públiques a rel de la Llei 9/2017 del 8 de novembre, sobre Contractes del Sector Públic. Efectivament, arrel la disposició addicional quarta de l'esmentada llei es concreta aquesta obligació:

“(…) se fijarán porcentajes mínimos de reserva del derecho a participar en los procedimientos de adjudicación de determinados contratos o de determinados lotes de los mismos a Centros Especiales de Empleo de iniciativa social y a Empresas de Inserción reguladas, respectivamente, en el texto refundido de la Ley General de derechos de las personas con discapacidad y de su inclusión social, aprobada mediante Real Decreto Legislativo 1/2013, de 29 de noviembre, y en la Ley 44/2007, de 13 de diciembre, para la regulación del régimen de las Empresas de Inserción, que cumplan con los requisitos establecidos en dicha normativa para tener esta consideración (…)

El Acuerdo de Consejo de Ministros a que se refiere este apartado deberá adoptarse en el plazo máximo de un año a contar desde la entrada en vigor de esta Ley. Si transcurrido este plazo el Acuerdo de Consejo de Ministros no se hubiera adoptado, los órganos de contratación del sector público estatal deberán aplicar el porcentaje mínimo de reserva de 7 por ciento, que se incrementará hasta un 10 por ciento a los cuatro años de la entrada en vigor de esta Ley”

Per tant, veiem com la legislació no deixa dubtes pel que fa a l'obligatorietat de les administracions públiques de reservar una part de la seva contractació als Centres Especials (CET) i a les Empreses d'Inserció (EI). Aquesta obligatorietat no és nova, sinó que venia precedida de la Llei 31/2015, del 9 de setembre¹, a partir de l'article 4 que modificava la Disposició Addicional Cinquena del Reial Decret Legislatiu 3/2011, referent al Text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic. En aquesta llei 31/2015 es declaraven els centres especials de treballs com “entitats prestadores de serveis d'interès econòmic general” i s'establia com totes les administracions públiques han de fixar les quanties mínimes pressupostaries reservades a CET i EI. Per tant, és una

¹ Disponible a:

https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2015-9735. Consultada per darrer cop el 12/06/2019.

obligació per a les administració públiques fixar i publicar els mínims destinats a aquest tipus de contractació.

Aquesta regulació de la contractació reservada ha estat conseqüència d'adequar el concepte de contractació pública socialment responsable, seguint les pautes de la Comissió Europea que tracta d'incloure a la contractació pública qüestions com el comerç just, l'equitat de gènere o la inclusió laboral de persones o col·lectius amb dificultats especials d'ocupació. La directiva 2014/24/EU, del 15 de gener², remarca el paper clau que té la contractació pública pel desenvolupament econòmic:

"la contratación pública desempeña un papel clave en la Estrategia Europea 2020, (...) como uno de los instrumentos basados en el mercado que deben utilizarse para conseguir un crecimiento inteligente, sostenible e integrador, garantizando al mismo tiempo un uso más eficiente de los fondos públicos (...) y permitiendo que los contratantes utilicen mejor la contratación pública en apoyo de objetivos sociales comunes."

Aquests marc normatiu ha obligat a nombrosos consistoris catalans a desenvolupar la qüestió dins dels seus protocols de contractació. Un dels exemples és el de l'Ajuntament de Barcelona, el qual va incorporar la qüestió de la contractació reservada a la "Guia Pública de Contractació", que va realitzar l'any 2016³. En aquesta s'hi definia la possibilitat de concretar una reserva anual de contractació reservada a CET i EI, representant "supòsits de contractació directa sense concurrència, contracte menor, la reserva es pot ampliar també a d'altres entitats sens ànim de lucre o empreses amb objecte social exclusiu de reinserció de persones amb exclusió social". Tot i que sense definir una xifra anual, cosa que sí s'ha fet pública mitjançant les memòries anuals de contractació que són analitzades al punt 4.3. del present estudi. A més, el propi Ajuntament ha fet pública la xifra destinada a contractació pública de l'any 2018 i el mínim estimat per l'any 2019, que ha d'arribar als 10 milions d'euros, superant en 1 milió la xifra de l'any anterior⁴.

Per la seva banda, l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat, al gener de 2017, va publicar al Diari Oficial de la Generalitat, "l'anunci sobre autorització de la contractació reservada per a centres especials d'ocupació i empreses d'inserció", seguint les indicacions de l'esmentada Disposició Addicional Cinquena del Real Decret legislatiu 3/2011. Una de les dades interessants d'aquest document és com s'estableixen els límits

²<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=ES&t=PDF&gc=true&sc=false&f=PE%2074%202013%20REV%201>

³https://ajuntament.barcelona.cat/contractaciopublica/sites/default/files/guia_contractacio_publica_social_cat_2.pdf

⁴<http://ajuntament.barcelona.cat/premsa/2019/05/12/barcelona-fixa-en-10-me-el-percentatge-minim-de-contractacio-amb-reserva-social-pel-2019/?hilite=%27reserva%27%2C%27social%27>

pressupostaris dels contractes o lots sobre el valor estimat del contracte: 200.000€ pel cas d'obres i de 60.000€ per la resta de contractes.

En el cas de Badalona, la contractació reservada forma part de "Instrucció de contractació relativa a les funcions del Servei de Contractació així com el seu funcionament integrat dins l'estructura administrativa municipal" ⁵. Aquesta instrucció, aprovada per l'alcaldeessa en març 2007, reproduïx la possibilitat de reservar dins de la cobertura legal la contractació reservada. També es considera el percentatge de població en situació risc o amb dificultats particulars d'inserció, com a clàusula de desempat o incloure la contractació d'un determinat volum d'aquests col·lectius com a condicions especials d'execució.

L'Ajuntament de Terrassa ha definit de manera més específica la contractació reservada, a través de la publicació de les "Instruccions de serveis per a la inclusió de clàusules socials a la Contractació Pública". En aquest document, es defineixen les clàusules i criteris socials de la contractació pública a partir de les quals l'Ajuntament i les empreses municipals han de fixar els percentatges mínims de reserva a CET i EI. En el document, s'especifica com aquest tipus de contractació hauria d'arribar durant l'any 2016 a la xifra d'1.430.305,28€, "incloent les empreses municipals i entitats vinculades o dependents que integrin el sector públic local"⁶. Pel que fa als contractes menors i negociats poden ser reservats no només a CET i EI, sinó també a entitats sense finalitat de lucre.

En el cas de la ciutat de Girona el document de referència és el "Protocol per a la Contractació Responsable de l'Ajuntament de Girona". Les entitats beneficiàries d'aquesta reserva són els "centres especials de treball, empreses d'inserció i entitats sense afany de lucre, que tinguin per finalitat la integració laboral o social de persones en risc d'exclusió social i que compleixin els requisits establerts per les normes estatals i autonòmiques que els hi resultin d'aplicació". Es defineix que la reserva social per EI i entitats sense ànim de lucre només s'aplicarà "als contractes menors i/o de precedent negociat sense publicitat per raó de la quantia", aquesta és una qüestió interessant i que ens explicaria perquè no trobem contractació reservada a EI dins de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat de Catalunya. Per últim, remarcar com segons l'article 10 del protocol, la quantia de reserva anual serà d'un "mínim del 4% del capítol 2 del pressupost aprovat" ⁷.

⁵https://serveis.badalona.cat/portaWeb/getfile?nfpb=true&pageLabel=contingut_estatic&dDocName=AJB086261&dID=99447&rendition=Web

⁶<http://governobert.terrassa.cat/transparencia/wp-content/uploads/sites/2/2016/02/clausules-socials-contractaci%C3%B3-2016.pdf>

⁷https://seu.girona.cat/porta/dades/web/doc/PROTOCOL_PER_LA_CONTRACTACIO_RESPONSABLE.pdf

Pel que fa l'Ajuntament de Lleida, el desenvolupament de la contractació reservada queda fixada a partir de la "Guia de Contractació Pública Social a l'Ajuntament de Lleida", de desembre 2018⁸. En aquesta, a part d'incloure els aspectes formals dels marcs legislatius estatals i europeus, s'especifica com es reservaran a Centres Especials de Treballs determinats serveis "com per exemple el Contracte de manteniment mobiliari urbà de la ciutat de Lleida, el Contracte de manteniment de jardineria a la ciutat de Lleida, en diversos sectors, entre altres". En la guia també s'especifica com s'han de desenvolupar les clàusules de reserva per a Centres Especials de Treball d'iniciativa social i les relatives a Empreses d'Inserció, ja sigui mitjançant clàusules específicament de reserva, condicions d'execució o també criteris d'adjudicació, amb una plantilla amb persones en risc de situació d'exclusió social de manera que les ofertes es calcularan en funció del percentatge de treballadors d'aquest col·lectiu⁹. A més a més, es defineix com:

"juntament amb la reserva, es poden incorporar altres clàusules socials relatives a l'adjudicació, la solvència i l'execució del contracte, que afavoreixin la inserció laboral dels col·lectius específics per als qui es vol promoure la creació i manteniment de llocs de treball generals per l'activitat objecte del contracte. En cas de que no s'apliqui la reserva per Centres Especials de Treball o Empreses d'Inserció es pot preveure com a requisit d'adjudicació i/o com a condició d'execució la subcontractació en benefici d'aquestes organitzacions socials sense ànim de lucre".

Tot i que la guia defineix de manera molt detallada la contractació reservada, no s'especifica quin percentatge pressupostari es destinarà a aquesta.

A la seu electrònica de la resta de municipis de l'estudi, no disposen de documents públics i específics on es desenvolupi la qüestió de la contractació reservada. En molts casos, tampoc disposen de guies o formes específiques de desenvolupament de clàusules administratives generals ni trobem disponibles les dades relatives a contractació pública, general o reservada. Per tant, podem veure com l'adaptació a la normativa vigent sobre contractació reservada encara està en un procés d'adaptació. Aquesta qüestió és especialment evident en els municipis més petits amb menys recursos.

⁸ <https://seu.paeria.cat/documentPublic/download/13849>

⁹ La fórmula aplicada seria la següent: Punts = Percentatge de plantilla amb dificultats d'integració * (Oferta a valorar / Major oferta presentada).

3. Objectius i metodologia

Les fases de desenvolupament d'aquest estudi han estat tres: definició de l'objecte d'estudi, treball de camp i, per últim, sistematització i anàlisi de la informació extreta del conjunt de documents de cada contracte.

Definició de l'objecte d'estudi. A partir de les coordenades temporals, espacials i d'àmbit d'actuació. En el primer cas, l'àmbit temporal està definit per tots aquells contractes que han estat formalitzats entre l'1 de juliol de 2016 i el 31 de desembre de 2018. Això ha plantejat que molts contractes anunciats a finals de 2018 no hagin entrat finalment en l'anàlisi, restant casos a la mostra. No obstant, també trobem contractes que van ser anunciats durant el primer semestre de 2016 i formalitzats durant el segon semestre, entrant en la mostra de l'estudi. Per tant, davant la possibilitat d'agafar com a data de referència l'anunci de licitació o de formalització, se'n va triar la segona. S'ha triat aquesta opció perquè la formalització del contracte és el procediment pel qual es tanca completament el procés de licitació i adjudicació.

Pel que fa l'àmbit territorial, aquest ha quedat definit pels 4 municipis més poblats de cada província catalana. D'aquests municipis, són analitzats els contractes realitzats exclusivament per l'ajuntament de cada municipi, sense comptar, per tant, aquells realitzats per entitats públiques empresarials, organismes autònoms locals o societats públiques municipals. A més, pel cas de Barcelona, només hem triat la contractació reservada realitzada per les gerències, deixant de banda la realitzada pels districtes. Cal assenyalar també com dels 16 municipis analitzats, només hem trobat contractes a 9 municipis, de manera que dels 7 restants no se n'ha trobat cap.

Tota la informació dels contractes ha estat buscada i extreta de la Plataforma de Contractació Pública de Catalunya, concretament del perfil dels contractants de cada municipi exceptuant els casos dels ajuntaments de Balaguer, l'Hospitalet de Llobregat i Lloret de Mar. Aquests municipis van començar a fer servir la Plataforma de Contractació Pública de Catalunya més tard, de manera que també ha estat necessari mirar les dades disponibles al Perfil del Contractant de les respectives seues electròniques.

El darrer paràmetre de tria ha estat el tipus de contracte: els contractes reservats. En aquest cas, també hem tingut un important condicionant, ja que la Plataforma de Contractació Pública no té ben filtrats tots els contractes reservats, com tampoc tots els que filtra com a reservats ho són efectivament. Davant aquesta considerable mancança, s'ha hagut de mirar, un per un, tots els contractes formalitzats per cada municipi, tant el

seu títol nominatiu com els plecs administratius. Aquest procés de triatge ha representat un enorme increment del temps treball de camp i el conseqüent endarreriment de l'informe final.

La següent fase, corresponent al *treball de camp*, s'ha adreçat bàsicament a la recollida i centralització de la informació procedent dels ens locals inclosos a la mostra. Fins al 2016 aquesta tasca de recollida d'informació era més complicada, ja que gran part de la informació estava en el lloc web de cada municipi, sense criteris harmonitzats i en molts casos no s'hi podien trobar la major part dels documents dels contractes, com els plecs de condicions, els informes d'avaluació de les meses de contractació. Això ha suposat sol·licitar-los a les corresponents administracions, amb una velocitat de resposta variable. Tot això ha canviat en els darrers anys, de manera que, menys els ja assenyalats casos de Balaguer, l'Hospitalet de Llobregat i Lloret de Mar, tota la informació ha estat recollida de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat de Catalunya. Així, en aquesta fase, la major part del temps ha estat la selecció dels documents que assolien les característiques esmentades de territori, cronologia i triatge dels contractes de reserva.

Una altra tasca de l'estudi ha estat aconseguir les dades municipals relatives a contractació pública en general, i a la contractació reservada en particular. A més, també ens trobem amb la dificultat afegida de que només analitzem el segon semestre de l'any 2016, cosa que dificulta obtenir aquest tipus de dades, habitualment agregades per any. A banda d'aquesta darrera qüestió, el que ha plantejat més problemes, ha estat el fet de que la major part dels municipis no tenen publicades les dades relatives a contractació pública i reservada. Per tant, hem hagut d'aproximar-nos a partir de les pròpies dades de la Plataforma de Contractació Pública, el Registre Públic de Contractes de la Generalitat, la Sindicatura de Comptes de Catalunya i les dades facilitades dels propis municipis en els casos que eren disponibles. Totes aquestes fonts, alhora, presenten dificultats i incompatibilitats, com per exemple el fet de que no tots els municipis tenen actualitzades les dades al lloc web de la Sindicatura de comptes; o, el fet de que la descàrrega de dades filtrades sobre contractació municipal de la Plataforma de Contractació Pública, no reproduïx en tots els contractes les dades específiques sobre els pressupostos de licitació i adjudicació. Així doncs, finalment hem fet una aproximació a les dades generals de contractació pública i de contractació reservada, a partir de les dades disponibles en la pròpia Plataforma de Contractació Pública, tractant de cobrir les seves mancances amb la cerques específiques de les dades que faltaven. No obstant això, s'ha procedit de manera diferent en els casos en els que disposem de les dades generals de contractació publicades pels propis ajuntaments. Son els casos de l'Hospitalet de Llobregat i de Barcelona. La diferència és

que en el cas de Barcelona s'ha fet aquesta anàlisi a part de la resta de municipis, ja que al no analitzar-se la contractació realitzada pels districtes, es podrien obtenir dades esbiaixades.

Cal tenir present que una part important de la contractació reservada és contractació menor i per tant no apareix a la Plataforma de Contractació Pública. A més, en molts casos, en els informes sobre contractació menor no s'identifica la contractació reservada de la que no ho és, de manera que la xifra total de contractació reservada només es pot conèixer en els municipis que especifiquen aquesta xifra. Per aquest estudi només ha estat possible en el cas de la ciutat de Barcelona.

Per últim, s'ha procedit a la *sistematització i l'anàlisi de la informació del conjunt de documents dels contractes*, atenent especialment a tres àmbits específics: les característiques del servei que sortia a concurs, els aspectes definits en el procediment de valoració de les ofertes i dels projectes, i per últim, les característiques de les candidatures que es presentaven i els aspectes determinants en l'adjudicació dels contractes.

GLOSSARI

AFA: Avaluable de Forma Automàtica

CET: Centre Especial de Treball

EES: Empreses de l'Economia Social

EI: Empresa d'Inserció

EM: Empreses Mercantils

ES: Entitats Socials

JV: Judicis de Valor

TSS: Tercer Sector Social

UTE: Unió Temporal d'Empreses

4. Anàlisi de resultats

4.1. Distribució territorial

En les següents pàgines aprofundirem en l'anàlisi de les dades extretes dels expedients dels diversos municipis que formen part d'aquesta recerca. Com ja s'ha explicat, els municipis que formen part d'aquest estudi són els quatre més poblats de cada província:

Taula 1. Representativitat de la mostra

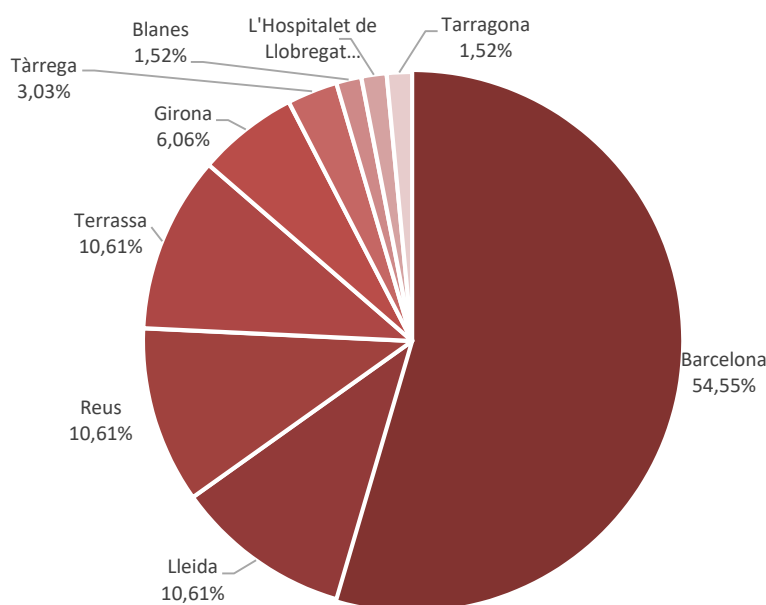
Província i nombre d'habitants	Municipi	Població		
		Valor absolut	% Província	% Catalunya
Barcelona 5.533.459	Barcelona	1.620.809	29,29%	21,62%
	l'Hospitalet de Llobregat	257.349	4,65%	3,43%
	Terrassa	216.428	3,91%	2,89%
	Badalona	215.848	3,90%	2,88%
	Total	2.310.434	41,75%	30,82%
Girona 742.728	Girona	99.013	13,33%	1,32%
	Figueres	45.961	6,19%	0,61%
	Blanes	38.813	5,23%	0,52%
	Lloret de Mar	36.878	4,97%	0,49%
	Total	220.665	29,71%	2,94%
Lleida 427.833	Lleida	137.327	32,10%	1,83%
	Tàrrrega	16.599	3,88%	0,22%
	Balaguer	16.670	3,90%	0,22%
	Mollerussa	14.574	3,41%	0,19%
	Total	185.170	43,28%	2,47%
Tarragona 792.256	Tarragona	131.507	16,60%	1,75%
	Reus	103.123	13,02%	1,38%
	El Vendrell	36.568	4,62%	0,49%
	Tortosa	33.445	4,22%	0,45%
	Total	304.643	38,45%	4,06%
Població total de Catalunya		7.496.276	40,30%	100,00%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

Així doncs l'estudi analitza en el seu conjunt una població de 3.020.912 de persones sobre un total de 7.496.276, el que representa un 40,3% de la població de Catalunya.

Tot i que a nivell poblacional la representativitat és elevada, només s'han trobat 66 expedients de contractació reservada en els municipis esmentats, resultat de 55 contractes dels quals 6 estan dividits en un número variable de lots que ens dóna la xifra de 66 expedients, corresponents als 9 municipis dels quals hem trobat expedients de contractes reservats. Aquests expedients estan repartits territorialment de la següent manera (veure figura 1):

Figura 1. Distribució del nombre d'expedients en funció del territori

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments

36 expedients corresponen al municipi de Barcelona, que provenen de 26 contractes. D'aquests expedients, 8 han estat iniciats per diverses gerències del consistori barceloní, i que representa el 22,23% dels expedients de la ciutat de Barcelona. Dins del volum de contractació realitzada per les gerències, destaca la d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat amb la meitat dels contractes efectuats per les gerències. Després de les gerències trobem a Barcelona Activa SAU amb 11 contractes que representen el 30,56% dels expedients. Els 17 expedients restants corresponen als diversos instituts municipals. Entre aquests últims destaca l'Institut Municipal de Parcs i Jardins de Barcelona amb 13 expedients (36,11% dels expedients). La resta d'instituts (Institut Barcelona Esport, Institut de Cultura de Barcelona, Institut Municipal d'Educació de Barcelona i l'Institut Municipal d'Hisenda de Barcelona) només presenten un contracte, per tant tenim 4 expedient que representen l'11,11% del conjunt d'expedients de la ciutat de Barcelona.

Convé recordar que en el cas de la capital catalana els contractes realitzats pels diversos districtes de la ciutat han estat exclosos de l'anàlisi. Per tant, la xifra d'expedients recollits en la mostra és més baixa de la contractació reservada total de la ciutat de Barcelona.

Taula 2. Distribució dels contractes de la ciutat de Barcelona en funció de l'òrgan de contractació

Òrgan de contractació	Nombre d'expedients	
	Valor absolut	%
Institut Municipal Parcs i Jardins de Barcelona	13	36,11
Barcelona Activa	11	30,56
Aj. Barcelona: Gerència d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat	4	11,11
Aj. Barcelona: Gerència de Recursos	2	5,56
Aj. Barcelona: Gerència de Drets Socials	1	2,78
Aj. Barcelona: Gerència Municipal	1	2,78
Institut Barcelona Esports	1	2,78
Institut de Cultura de Barcelona	1	2,78
Institut Municipal d'Educació de Barcelona	1	2,78
Institut Municipal d'Hisenda de Barcelona	1	2,78
Total general	36	100

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments

Els altres 30 expedients corresponen a la resta de municipis. Els casos de Lleida, Reus i Terrassa són els que més expedients presenten, amb un total de 7 per cada municipi. En el municipi de Girona trobem 4 expedients de contractes reservats i 2 a Tàrrrega. Per últim, tenim 4 municipis amb només un expedient de contractació reservada: Blanes, l'Hospitalet de Llobregat i Tarragona.

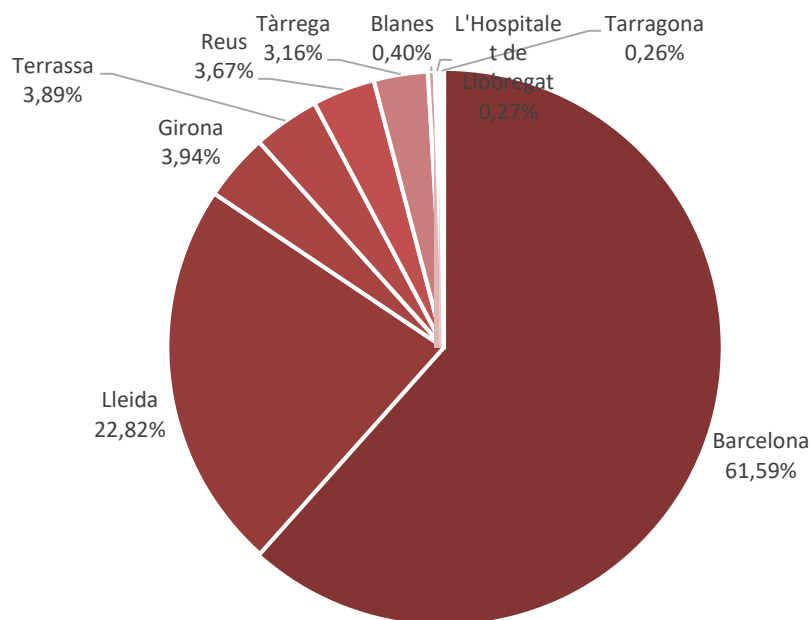
Per una altra banda, trobem que hi ha 7 municipis de l'estudi sense cap contracte reservat durant el període assenyalat, són els casos de Badalona, Balaguer, Figueres, Lloret de Mar, Mollerussa, Tortosa i El Vendrell. Per tant, la contractació reservada té una presència molt reduïda. Tornarem a aquesta qüestió més endavant, quan parlarem dels pressupostos municipals dedicats a la contractació pública.

Les dades exposades mostren l'indiscutible protagonisme de l'Ajuntament de Barcelona pel que fa als contractes de reserva social, ja que representa el 54,55% dels expedients d'aquest estudi, davant el 46,45% de la resta de municipis. No obstant, aquests resultats són lògics atenent el pes de la població de Barcelona en el conjunt de l'estudi, així com la importància de Barcelona per la seva condició de capitalitat.

4.2. Distribució del pressupost de licitació per municipi

Seguint amb la comparativa entre territoris, la diferència entre la ciutat de Barcelona i la resta de municipis de l'estudi augmenta si atenem al pressupost de licitació dels contractes. El conjunt dels contractes sumen un total de 11.313.556,17€, dels quals 6.967.960,11€ corresponen al municipi de Barcelona, xifra que representa un 61,59% d'aquesta xifra, restant un 38,41% a la resta de municipis (figura 2).

Figura 2. Distribució del pressupost de licitació del conjunt d'expedients en funció del territori

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments

A part del rellevant pes de l'Ajuntament de Barcelona, l'altre municipi destacat és Lleida amb 2.581.630,86€, el que significa el 22,82% sobre el pressupost total de l'estudi. Girona seria el tercer amb un pressupost significativament inferior, amb 445.726,07€ (3,94% del global). Molt a prop se situa Terrassa (3,89%), Reus (3,67%) i Tàrrrega (3,16%).

Podem veure com són les capitals de província les que presenten un paper més rellevant davant la contractació reservada, amb la important excepció de Tarragona que apareix en el darrer lloc, amb només un 0,26%. Les quatre capitals de província representen el 88,61% del pressupost dels expedients analitzats en aquest estudi. No obstant això, el pes determinant prové de la ciutat de Barcelona i de Lleida.

És significativa l'escassa relació entre grandària del municipi i volum de contractes de reserva social, ja que municipis de menys de 40.000 habitants com són Blanes (38.813) i Tàrrrega (16.599), apareixen per sobre d'altres com l'Hospitalet de Llobregat (257.349), la segona ciutat més poblada de Catalunya. La tercera ciutat més poblada de Catalunya, Terrassa (216.428), hi apareix en quart lloc, just per sota de Girona, però amb molt poca diferència pressupostaria amb Reus que és la cinquena.

Taula 3. Pressupost de licitació per contractes de reserva social segons municipi

Municipi	Habitants		Pressupost de licitació dels contractes
Barcelona	1.620.809		6.967.960,11 €
Lleida	137.327		2.581.630,86 €
Girona	99.013		445.726,07 €
Terrassa	216.428		440.507,29 €
Tàrrrega	16.599		414.878,70 €
Reus	103.123		357.600,00 €
Blanes	38.813		45.454,55 €
L'Hospitalet de Llobregat	257.349		29.998,59 €
Tarragona	131.507		29.800,00 €
Total general	2.620.968		11.313.556,17 €

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat, seus electròniques dels ajuntaments i l'Idescat.

4.3. Pes de la contractació reservada en els pressupostos municipals

A continuació realitzarem una anàlisi sobre el pes de la contractació reservada en els pressupostos municipals. Aquesta anàlisi és complicada a causa de tres factors. El primer està relacionat amb l'àmbit temporal de l'estudi: en assumir dos anys i mig de contractació ens trobem el problema de ser més complicat trobar resultats en l'àmbit de mig any. El segon és la disponibilitat de les dades: la major part dels casos els ajuntaments no publiquen el volum de la contractació pública que realitzen de manera

anual o, si ho fan, no segueixen els mateixos criteris. A més, en la major part dels casos, les dades relatives a 2018 encara no estan disponibles, com en el cas de la ciutat de Barcelona, per exemple. Per últim, molts ajuntaments adjudiquen contractes menors com reservats i aquests tipus de contractes, en la seva immensa major part, no són a la Plataforma de Contractació Pública. Per tant, les dades que facilita són parcials, de mínims.

Davant aquests condicionants se'ns presenten dues alternatives: la primera consisteix a agafar les dades de la Sindicatura de Comptes de Catalunya, el que ens permetria analitzar les dades de 2017 i 2018, deixant de banda els de l'any 2016 ja que els resultats que publica la Sindicatura de Comptes són per any sencer. No obstant això, aquesta opció presenta més complicacions: per una banda, les dades de 2018 encara no estan disponibles, de manera que només podríem comparar amb dades de 2017. Per l'altra, no tots els municipis tenen publicades les seves dades del 2017, de manera que aquesta opció ha estat descartada.

L'altra alternativa seria construir l'indicador a partir de la informació disponible del lloc web de la Plataforma de Contractació Pública i del Registre Públic de Contractes, tots dos de la Generalitat de Catalunya. Fent una selecció de tots els contractes que formen part d'un mateix municipi, ens podem aproximar a una xifra que relacioni el pressupost municipal destinant a contractació pública amb el pes que dins d'aquest indicador té la contractació reservada, excloent-hi però, la contractació menor. Aquesta és l'opció que hem desenvolupat per tal d'apropar-nos a unes xifres aproximades sobre el volum de la contractació pública anual dels municipis, i el pes en aquesta de la contractació reservada. Cal remarcar com aquestes xifres s'han de considerar del tot aproximades, ja que a la Plataforma no hi apareixen, per exemple, la major part de la contractació menor. A part d'això, no tots els municipis tenen registrats tots els seus contractes des de l'any 2016 a la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat. Efectivament, els ajuntaments de Balaguer, l'Hospitalet de Llobregat i Lloret de Mar, van començar a penjar aquesta informació a la Plataforma més tard. Per tant, hem tractat de completar la informació d'aquests municipis en funció de la seva disponibilitat. Així, en el cas de Balaguer i Lloret de Mar la informació disponible a la Plataforma ha estat completada amb la relativa a contractació pública disponible a les seues electròniques dels tots dos ajuntaments. De manera diferent s'ha procedit en el cas de l'Hospitalet de Llobregat, ja que aquest Ajuntament té disponible a la seva seu electrònica les dades estadístiques dels anys 2016, 2017 i 2018, que són les que hem fet servir. Per últim, el cas de Barcelona s'ha analitzat a part, com explicarem més endavant.

Excloent-hi el cas de Barcelona, la contractació reservada de tots els municipis de l'estudi es situa entorn al 1,08% del pressupost de licitació de la contractació i un 0,91% un pel que fa a l'import d'adjudicació. No obstant, aquesta xifra s'ha construït en base a

les dades de contractació de tots els municipis de l'estudi (excloent-hi Barcelona), tant si tenen contractes reservats o no. Si només considerem els ajuntaments amb contractació reservada, les xifres òbviament pugen: el pressupost de licitació es situa en un 1,34% i l'import d'adjudicació és d'un 1,12%.

Com podem veure a la taula 4, la tendència majoritària és que la contractació reservada es situï per sota de l'1%, excepte en el cas de la ciutat de Reus (2,19% i respectivament 1,42%), Lleida (7,12% i 6,17%) i Tàrrrega (11,8% i 11,46%). En el cas de Lleida tenen un enorme pes els dos expedients relatius a contractes de Serveis de manteniment i conservació de la jardineria urbana, de 4 anys de durada, una pròrroga possible de 2 anys més i un pressupost de licitació de 2.679.932€, que representa el 86,5% de la contractació reservada del municipi en l'àmbit temporal de l'estudi i un 6,16% del pressupost en contractació pública del municipi, segons les dades de la Plataforma de Contractació Pública. El cas de Tàrrrega, es pot entendre d'una manera semblant. Si bé cap dels dos contractes reservats presenten un volum pressupostari molt alt en termes objectius (Contracte de gestió de la deixalleria municipal 242.000,00€, i Contracte del servei de cuina de càterring a les llars d'infants municipals 166.496,00€, tots dos de 4 anys de duració), si que ho són en termes relatius, ja que l'Ajuntament de Tàrrrega és, en aquest estudi, el segon municipi amb més baix volum pressupostari, tot just després de Balaguer. A més a més, pel que fa a la contractació pública, el seu pressupost de licitació (3.462.661,64€), se situa bastant per sota de la mitjana pressupostaria de la resta de municipis de l'estudi, excloent-hi Barcelona, que estaria al voltant dels 31.827.869,51€ per municipi. Per tant, els dos contractes reservats tenen un important pes en el conjunt de la contractació de Tàrrrega.

Tornem a repetir, com no s'ha pogut incloure la contractació menor, la qual centra una part important de la contractació reservada. Recordem ara l'exemple de l'Ajuntament de Girona, que estableix en el seu "Protocol per a la Contractació Responsable", com serà contractació menor els contractes reservats a empreses d'inserció¹⁰.

Taula 4. Pressupost de licitació i import d'adjudicació segons municipis, sense Barcelona

Municipis	Pressupost de licitació			Import d'adjudicació		
	Conjunt dels contractes	Contractació reservada	Pes contractació reservada	Conjunt dels contractes	Contractació reservada	Pes contractació reservada
Blanes	9.534.432,75 €	55.000,00 €	0,58%	8.346.734,65 €	45.454,55 €	0,54%
Girona	118.677.540,68 €	536.978,32 €	0,45%	39.945.850,53 €	113.211.184,28 €	0,38%
l'Hospitalet de Llobregat	77.823.019,53 €	36.298,29 €	0,05%	80.520.810,32 €	8.657,79 €	0,01%
Lleida	43.520.906,99 €	3.098.345,53 €	7,12%	41.496.888,85 €	2.561.078,49 €	6,17%
Reus	22.007.483,47 €	483.039,18 €	2,19%	21.334.208,99 €	303.378,46 €	1,42%
Tarragona	33.186.194,40 €	36.058,00 €	0,11%	29.140.079,97 €	29.217,36 €	0,10%
Tàrrrega	3.462.661,64 €	408.496,00 €	11,80%	3.120.401,90 €	357.600,00 €	11,46%

¹⁰ Veure al respecte el present informe, capítol 2 "Marcs Normatius".

Terrassa	78.681.146,28 €	519.594,18 €	0,66%	69.162.653,44 €	358.185,85 €	0,52%
Total	386.893.385,74 €	5.173.809,50 €	1,34%	293.067.628,65 €	4.095.660,57 €	1,12%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments

Com ja s'ha assenyalat, el cas de la ciutat de Barcelona s'ha analitzat a part. Aquesta diferència s'ha degut sobretot per la dificultat afegida de no haver introduït els contractes efectuats pels districtes, de manera que no es pot fer una comparació pressupostaria entre el volum de la contractació pública i la reservada pel municipi de Barcelona fent servir el conjunt d'informació disponible a la Plataforma de Contractació, ja que s'hauria d'identificar un per un cada contracte efectuat pels districtes i treure'ls dels càlculs. En comptes d'això, hem optat per fer servir les dades que el propi ajuntament publica a les memòries anuals sobre contractació pública amb tota la informació sobre contractació de l'Ajuntament i els seus ens vinculats. Tot i que en aquestes dades sí estiguin incloses els districtes, també hi són les dades de contractació reservada d'aquests, el que ens facilita l'obtenció de la dada sobre contractació reservada del conjunt de la corporació municipal.

Actualment, trobem publicades al lloc web de l'Ajuntament de Barcelona les memòries anuals des de l'any 2014 fins al 2017. Agafant com a referents les memòries de 2016 i 2017, podem veure com la contractació reservada, de tot el conjunt de l'Ajuntament de Barcelona, representa el 1,42% del volum pressupostari total relatiu a contractació pública de l'Ajuntament per l'any 2016, i baixa fins el 0,66% per l'any 2017 (taula 5).

Taula 5. Contractació pública i contractació reservada de l'Ajuntament de Barcelona, anys 2016 i 2017.

Contractació anual Ajuntament de Barcelona	2016			2017		
	Tots els contractes	Contractació reservada	Pes contractació reservada	Tots els contractes	Contractació reservada	Pes contractació reservada
Total nombre contractes	52.323	451	0,86%	54.192	664	1,23%
Total import executat	1.133.533.728,79 €	16.054.533,26 €	1,42%	1.265.734.611,78 €	8.369.741,73 €	0,66%

Font: Elaboració pròpia a partir de les memòries dels anys 2016 i 2017 de l'Ajuntament de Barcelona

Per tant, podem veure com les dades de l'Ajuntament de Barcelona es situen en certa consonància a les de la resta de municipis. Per tant, podem afirmar com dins dels municipis estudiats i de manera general, la contractació reservada es situa per sota del 1,5% del volum total de la contractació pública, amb l'excepció de casos concrets, determinants pel pes de contractes específics i el volum pressupostari anual davant la contractació pública.

4.4. Àmbits descriptius

4.4.1. Tipus de contracte

L'objectiu d'aquest apartat és veure quines són les tipologies de contractes més comunes dins de la contractació reservada. Per això, hem definit 13 categories. Aquestes categories han estat definides seguint el codi CPV¹¹ a partir de la pròpia descripció específica per part de l'administració. Són les següents:

- Aliments, begudes, tabac i productes afins
- Recepció de trucades
- Serveis d'atenció al client
- Serveis de biblioteques, arxius, museus i altres serveis culturals
- Serveis de consergeria
- Serveis de jardineria paisatgística
- Serveis de plantació i manteniment de zones verdes
- Serveis de neteja
- Serveis de recepció
- Serveis de reparació i manteniment
- Serveis relacionats amb deixalles i residus
- Treballs de construcció
- Altres serveis

En la darrera categoria, anomenada "altres serveis", s'han introduït tots els serveis que a l'estudi representen un únic contracte, com són: altres serveis comunitaris, socials i personals, altres serveis hotelers, senyalització, serveis de càrrega, descarrega i magatzematge, serveis de gestió de projectes que no siguin els de construcció, serveis de neteja d'articles tèxtils i serveis relacionats amb la impressió.

¹¹ Common Procurement Vocabulary - Vocabulari Comú de Contractació Pública.

Taula 6. Tipus de servei contractat segons pes territorial

Descripció del servei	Codi CPV reduït	Nombre d'expedients	
		Valor absolut	%
Serveis de plantació i manteniment de zones verdes	7731	17	25,76%
Serveis de neteja	9091	8	12,12%
Serveis de recepció	7999	7	10,61%
Serveis de jardineria paisatgística	7142	5	7,58%
Treballs de construcció	4500	4	6,06%
Serveis de biblioteques, arxius, museus i altres serveis culturals	9250	3	4,55%
Serveis de reparació i manteniment	5000	3	4,55%
Serveis de consergeria	9834	3	4,55%
Recepció de trucades	7951	2	3,03%
Serveis d'atenció al client	7934	2	3,03%
Serveis relacionats amb deixades i residus	9050	2	3,03%
Aliments, begudes, tabac i productes afins	1500	2	3,03%
Altres serveis		8	12,12%
Total		66	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments

Com podem veure a la taula 6, la major part dels expedients corresponen als serveis de manteniment de zones verdes, que representen una quarta part dels expedients analitzats, i estan vinculats a 15 contractes diferents. Els altres expedients per sobre del 10%, són els de neteja (12,12%) i els de recepció (10,61%). No obstant això, en el cas del manteniment de zones verdes, aquesta xifra correspon a 7 contractes diferents, un dividit en 2 lots i un altre dividit en 7.

Les dades varien si atenem al volum pressupostari dels expedients. Tot i que els serveis de manteniment de zones verdes continua sent el més important, el seu pes augmenta de manera significativa, arribant gairebé al 50% del pressupost del conjunt d'expedients (47,66%) i més de 5 milions d'euros (taula 7). Seguidament, trobem un tipus de servei relacionat, com són els serveis de jardineria paisatgística, els quals representen el 22,13%. Els serveis de recepció continuen estant per sobre del 10%, de fet puja lleugerament fins a l'11,81%, resultat del pes d'un contracte de 1.335.878,40€. Exceptuant aquests tres contractes, la resta en perden pes. El cas més destacable és el dels serveis de neteja, que presentaven 7 contractes diferents però que

pressupostàriament representen només un 1,52%. Per últim, trobem tres tipus de contractes que no arriben a l'1%, com són els de subministrament d'aliments, begudes, tabac i productes afins (0,69%), serveis d'atenció al client (0,68%) i de recepció de trucades (0,55%)

Taula 7. Tipus de servei dels contractes segons pressupost

Descripció del servei	Codi CPV reduït	Nombre d'expedients	
		Valor absolut	%
Serveis de plantació i manteniment de zones verdes	7731	5.392.341,89 €	47,66%
Serveis de jardineria paisatgística	7142	2.503.217,80 €	22,13%
Serveis de recepció	7999	1.335.878,40 €	11,81%
Serveis de reparació i manteniment	5000	458.438,84 €	4,05%
Serveis de biblioteques, arxius, museus i altres serveis culturals	9250	261.006,14 €	2,31%
Serveis relacionats amb deixades i residus	9050	220.000,00 €	1,94%
Treballs de construcció	4500	215.830,72 €	1,91%
Serveis de consergeria	9834	184.903,54 €	1,63%
Serveis de neteja	9091	172.000,25 €	1,52%
Aliments, begudes, tabac i productes afins	1500	78.413,06 €	0,69%
Serveis d'atenció al client	7934	76.455,37 €	0,68%
Recepció de trucades	7951	62.742,49 €	0,55%
Altres serveis		352.327,67 €	3,11%
Total		11.313.556,17 €	100%

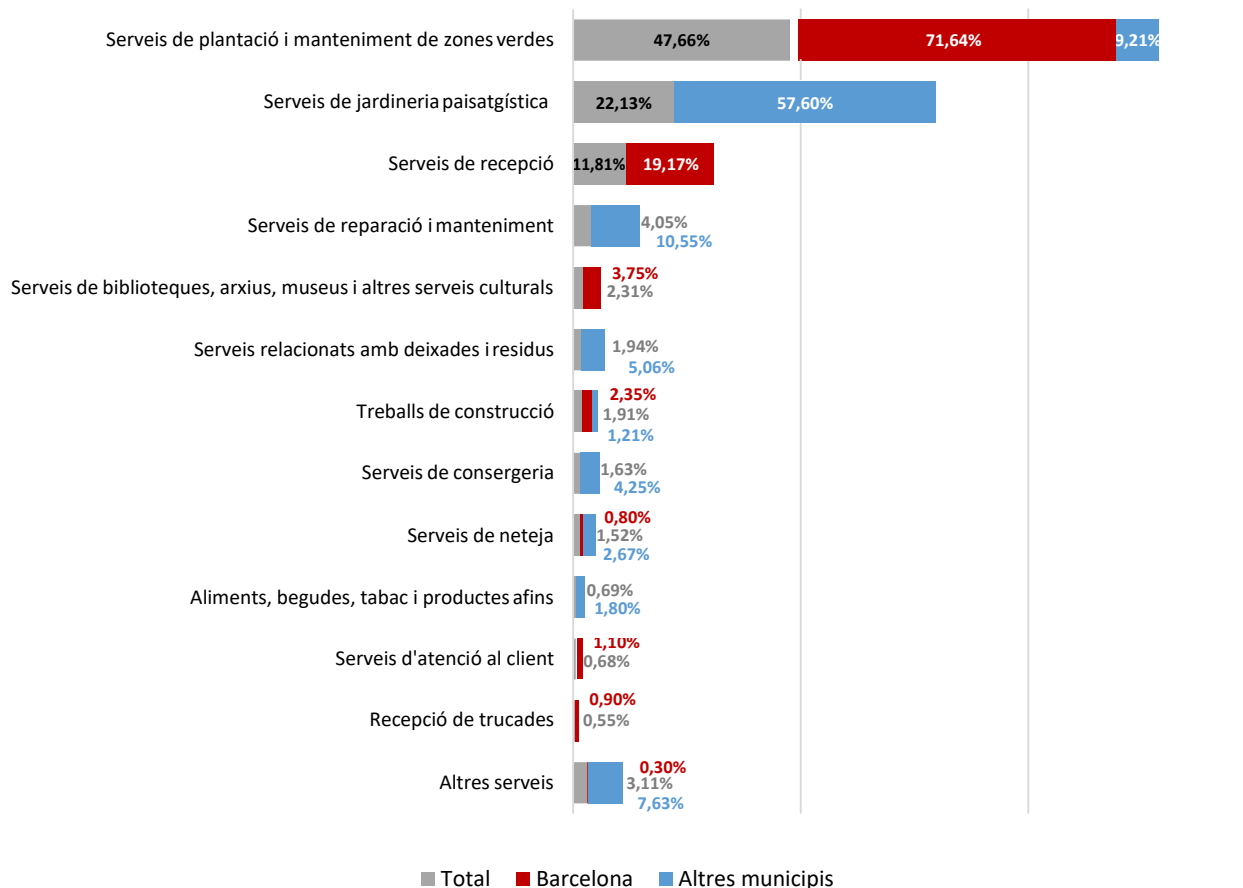
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

Diferenciant Barcelona de la resta de municipis de l'estudi, trobem similituds i diferències en funció de la tipologia d'expedients (veure figura 3). Per exemple, en el cas de la capital, els contractes de serveis de plantació i manteniment de zones verdes representen el 71,64% del conjunt d'expedients de la ciutat, davant el 9,21% que significa per a la resta. El servei de major presència pressupostària a la resta de municipis és els serveis de jardineria paisatgística, relatius a quatre contractes de la ciutat de Lleida. Podem entendre com els serveis de plantació i manteniment de zones verdes i els serveis de jardineria paisatgística són serveis força similars, no obstant això, s'ha mantingut la diferència entre tots dos a causa de a la categoria CPV que els classifica com a serveis diferents. En el cas de considerar-los junts, aquests representarien el 69,79% del conjunt d'expedients en l'àmbit de pressupost, davant el 30,21% que aglutinaria la resta de serveis.

Per una altra banda, el tercer tipus de servei amb més pes a escala global són els serveis de recepció, que només tenen presència a la ciutat de Barcelona (19,17%). En sentit

contrari, els serveis de reparació i manteniment no tenen cap expedient a la ciutat de Barcelona, davant el 10,55% que representen per a la resta de municipis.

Figura 3. Tipus de servei en el conjunt d'expedients segons territori

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

A escala pressupostària, només els esmentats serveis de plantació i manteniment de zones verdes, els de jardineria paisatgística i de recepció en el seu conjunt se situen per sobre del milió d'euros. Les altres 10 categories de contractes se situen entre els 458.438,84€ dels contractes de reparació i manteniment i els de recepció de trucades amb un 62.742,49€, una mitjana de 208.211,81€ entre tots (taula 8).

Taula 8. Tipus de servei segons pressupost territorial

Descripció del servei	Total	Barcelona	Altres municipis
Serveis de plantació i manteniment de zones verdes	5.392.341,89 €	4.992.005,56 €	400.336,33 €
Serveis de jardineria paisatgística	2.503.217,80 €	0,00 €	2.503.217,80 €
Serveis de recepció	1.335.878,40 €	1.335.878,40 €	0,00 €
Serveis de reparació i manteniment	458.438,84 €	0,00 €	458.438,84 €
Serveis de biblioteques, arxius, museus i altres serveis culturals	261.006,14 €	261.006,14 €	0,00 €
Serveis relacionats amb deixades i residus	220.000,00 €	0,00 €	220.000,00 €
Treballs de construcció	215.830,72 €	163.415,94 €	52.414,78 €
Serveis de consergeria	184.903,54 €	0,00 €	184.903,54 €
Serveis de neteja	172.000,25 €	55.795,05 €	116.205,20 €
Aliments, begudes, tabac i productes afins	78.413,06 €	0,00 €	78.413,06 €
Serveis d'atenció al client	76.455,37 €	76.455,37 €	0,00 €
Recepció de trucades	62.742,49 €	62.742,49 €	0,00 €
Altres serveis	352.327,67 €	20.661,16 €	331.666,51 €
Total	11.313.556,17 €	6.967.960,11 €	4.345.596,06 €

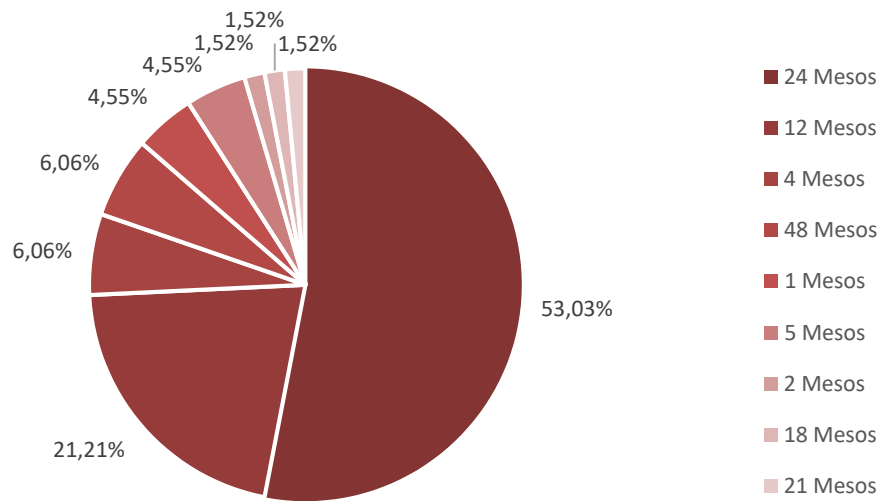
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

Aquestes dades s'han de mirar amb molta prudència, ja que, com s'ha advertit, l'estudi ens mostra només els resultats d'un any i mig, de manera que una seqüència cronològica més ampla, a part d'ajustar-nos molt més a la realitat dels 16 municipis, podria mostrar-nos canvis o matisos en aquest sentit. I més encara si considerem que molts dels contractes tenen una duració pluriennal com veurem a continuació.

4.4.2. Duració dels contractes

Més de la meitat dels expedients de l'estudi (53,03%) presenten una duració de 24 mesos. Aquesta majoria de contractes de dos anys, la trobem tant a Barcelona amb 20 dels 36 expedients, com a la resta de municipis amb 15 de 30. En segon lloc, trobem els expedients de 12 mesos de contractació, que representen el 21,21%, amb 7 expedients a Barcelona i 7 a la resta de municipis. A part dels contractes de dos i un any, la resta d'expedients presenten una temporalitat molt variada que se situa entre 1 i 48 mesos. Cal assenyalar que només trobem 4 casos d'expedients que arribin als 4 anys, corresponen a 1 contracte (dividit en 2 expedients) de la ciutat de Lleida i 2 de Tàrrrega.

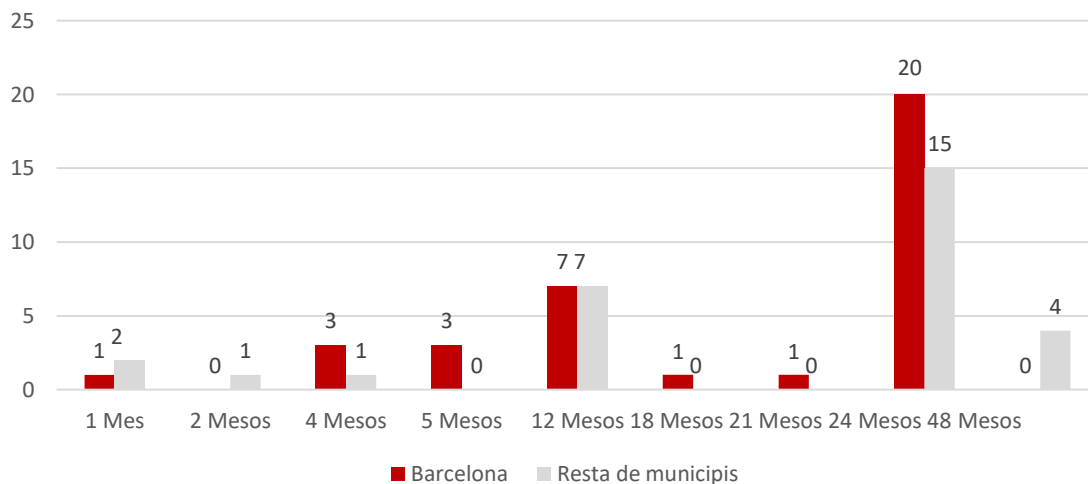
Figura 4. Percentatge de durada del conjunt d'expedients

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

Per tant, el 37,88% del total d'expedients se situen entre 1 i 12 mesos, i un 62,12% superen l'any. La mitjana global de duració dels expedients analitzats se situa en un 19,32 mesos.

Figura 5. Temps de pròrroga dels expedients segons territori

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

Pel que respecta a la possibilitat de prorrogar els contractes, podem veure com la incorporació d'aquesta opció és el més freqüent. Com es pot veure a la taula 9, només en el 24,24% dels expedients totals no es contempla aquesta possibilitat, amb un

percentatge menor pel cas de Barcelona (19,44%) davant la resta de municipis (30%). En els casos en què sí està contemplada la pròrroga, el més freqüent es trobar-nos amb pròrrogues que reproduïxen en un 100% del temps del contracte. Aquesta durada la trobem en un 55,56% dels expedients analitzats del municipi de Barcelona i en un 63,33% de la resta de municipis. Molt més minoritàries són les pròrrogues de la meitat del temps del contracte, amb només un 4,55% del total d'expedients. En el cas de la ciutat de Barcelona, trobem un significatiu 22,22% amb diverses pròrrogues d'altra durada que van des de una quarta part del contracte fins a quatre vegades la durada inicial. D'aquest darrer cas s'han trobat 2 expedients de Barcelona Activa, de contractes d'un any que es poden renovar any rere any, fins a un màxim de 4 vegades.

Taula 9. Durada de la pròrroga en el conjunt dels expedients i a nivell territorial

Duració de la pròrroga	Barcelona		Altres municipis		Total	
	Valor absolut	%	Valor absolut	%	Valor absolut	%
50%	1	2,78%	2	6,67%	3	4,55%
100%	20	55,56%	19	63,33%	39	59,09%
Sense pròrroga	7	19,44%	9	30%	16	24,24%
Altres	8	22,22%	0	0,00%	8	12,12%
Total	36	100%	30	100%	66	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments

4.5. Criteris d'avaluació i adjudicació

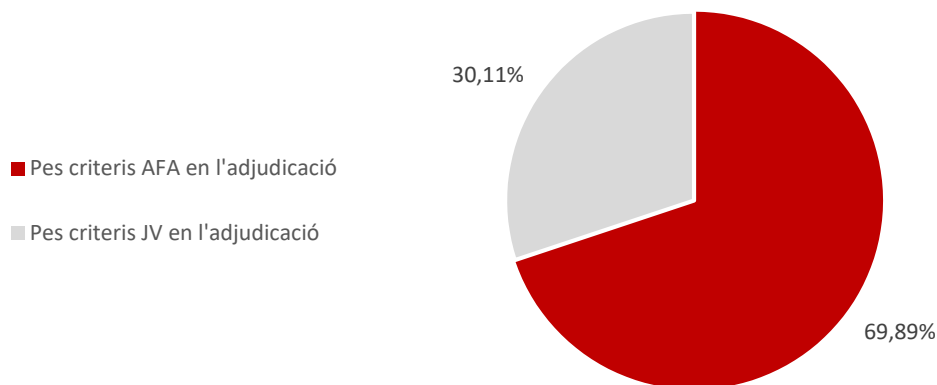
Els elements d'avaluació de les ofertes i d'adjudicació són fonamentals en l'estudi de la contractació pública, ja que són els que determinen quina empresa o entitat durà a terme el servei, a més de definir quins són els criteris que fixen el contracte i el seu desenvolupament. Anys enrere aquests criteris estaven dividits en preu i proposta tècnica, però aquesta divisió ha quedat substituïda per dos blocs de criteris més desenvolupats. Aquests dos blocs són, per una banda, els criteris avaluables de forma automàtica (AFA) i els criteris avaluables mitjançant judicis de valor (JV). Entre els criteris AFA, trobem aspectes que es poden avaluar de manera objectiva, sigui mitjançant una fórmula matemàtica o bé a partir d'una descripció detallada dels aspectes valorats i la seva corresponent puntuació. Entre aquests criteris trobem, per exemple, la rebaixa del preu de licitació que ofereixen cada empresa o entitat candidata. Aquesta rebaixa es calcula en tots els casos mitjançant l'aplicació d'una fórmula matemàtica. Altres aspectes vinculats als criteris AFA, poden ser per exemple qüestions com l'ampliació del servei dins del mateix preu, el que vol dir augmentar un

percentatge d'hores de feina per setmana o el nombre de treballadors/es que portaran a terme el contracte. Aquest criteri normalment es valora fent servir una taula d'equivalència on es consideren trams d'ampliació del servei i la seva corresponent puntuació.

Pel que fa als criteris avaluables mitjançant un judici de valor, aquests depenen d'una valoració de les ofertes més subjectiva. Es demana una descripció d'aquestes qüestions i la mesa de contractació avalua el grau d'idoneïtat de la proposta. Normalment, en aquest apartat trobem qüestions com l'organització del servei, els mètodes de treball, la coordinació, la proposta tècnica, etcètera. Pel que fa als criteris AFA els quals normalment fan referència a aspectes relacionats a les qüestions materials del servei: des del preu fins a la disposició de recursos humans i materials destinats al servei.

Els criteris AFA normalment presenten un pes major en el conjunt de criteris avaluadors. D'aquesta manera podem veure com el pes mitjà dels criteris AFA del conjunt d'expedients és pràcticament el 70% (concretament un 69,89%), davant un 30,11% que representen els criteris avaluables mitjançant JV (figura 6).

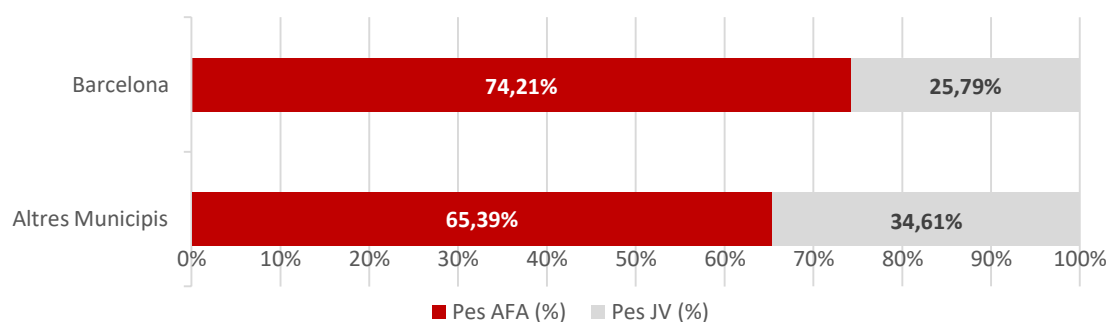
Figura 6. Pes dels criteris AFA i JV en el conjunt dels expedients

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

Aquestes dades s'accentuen si atenem al territori. De manera que els criteris AFA tenen un pes en la ciutat de Barcelona del 74,21% i els criteris avaluables mitjançant JV representen poc més de la quarta part del procés, un 25,79%. A la resta de municipis, el pes de tots dos criteris se situen més propers, tot i que els criteris AFA tenen un pes molt més destacat amb un 65,39% davant un 34,61% dels criteris avaluats a partir de JV (figura 7).

Figura 7. Pes dels criteris AFA i JV dels expedients segons territori

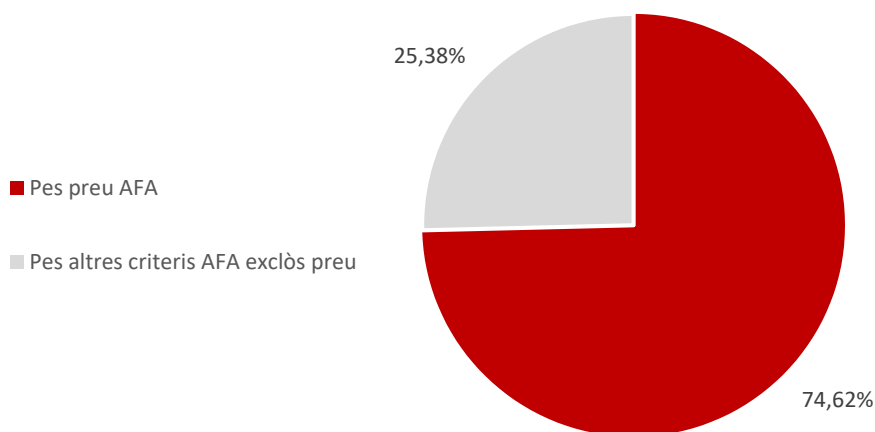

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

Durant molts anys, el pes del preu ha estat el més determinant a l'hora de determinar la contractació pública, de manera que és interessant analitzar el pes d'aquest factor dins dels criteris AFA i del mateix procés d'adjudicació.

Pel que fa els criteris d'adjudicació, el preu és l'apartat amb més pes, tant dins dels criteris AFA, com en el global del procés d'adjudicació. Concretament, dins dels criteris AFA el preu representa un 74,62%, mentre que la resta de criteris AFA només representen un 25,38% (figura 8).

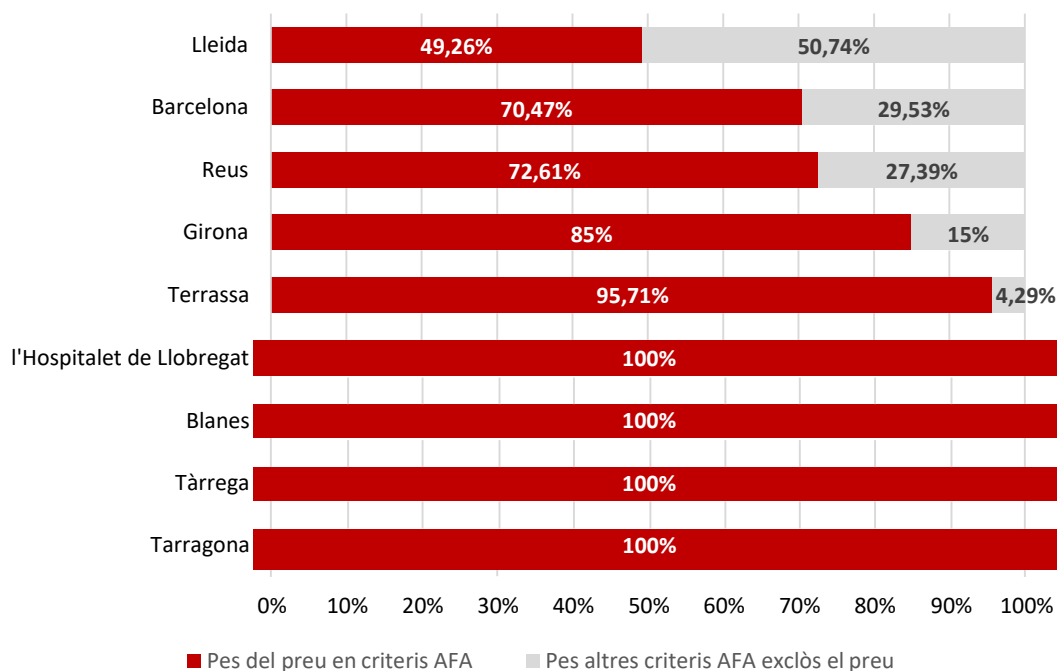
Figura 8. Pes del preu i altres criteris AFA en el conjunt dels expedients

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

Si afinem una mica més l'àmbit territorial, podem veure com a municipis com Blanes, l'Hospitalet de Llobregat, Tarragona i Tàrrrega, el preu és l'únic factor considerat dins dels criteris AFA. Cal recordar que en aquests municipis només tenim 1 expedient de contractació reservada, que al cas de Tàrrrega en són 2. També trobem dos municipis on el pes del preu es situa per sobre del 80%, com són els casos de Terrassa (96,71%) i de Girona (85%). En els casos de Barcelona i Reus, el valor del preu dins dels criteris AFA està per sobre del 70%, amb un 70,47% per a Barcelona, i un 72,61% per a Reus. Finalment, el cas de Lleida és el que més baixa la mitjana de tots, situant el pes del preu per sota del 50%, concretament en un 49,26%. De manera que la resta de criteris AFA se situen en un 50,74% (veure figura 9).

Figura 9. Pes del preu i altres criteris AFA segons municipi

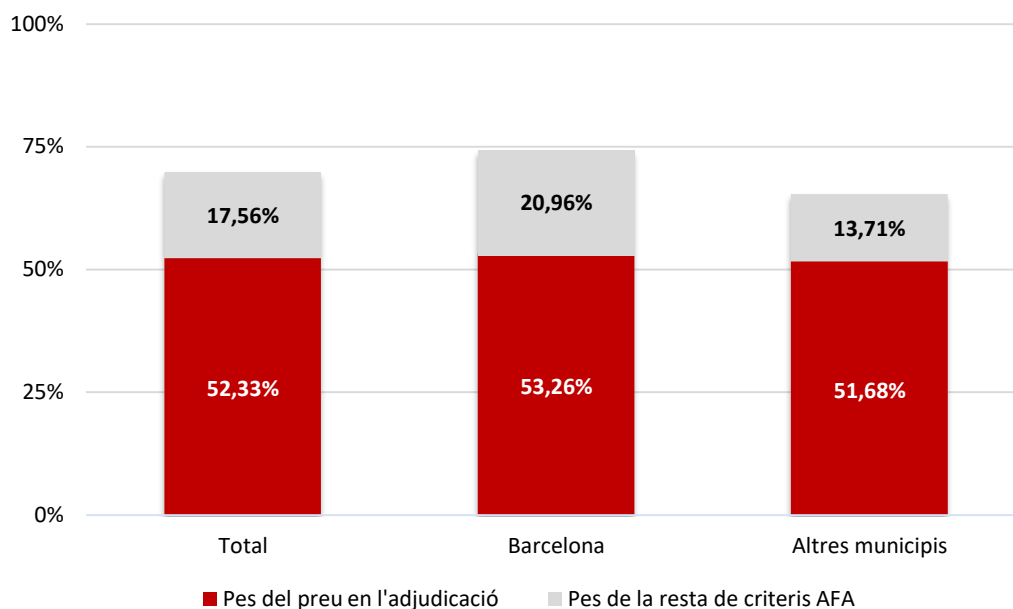

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

Pel que fa al pes del preu en el conjunt de l'adjudicació (més enllà dels criteris AFA), podem veure com aquesta qüestió continua sent el factor més determinant, ja que representa el 52,33% del total del conjunt de criteris que s'avaluen en el procés. Aquests pes no varia gaire en funció del pressupost, ja que a la ciutat de Barcelona representa en 53,26% i per a la resta de municipis de l'estudi el 51,68%. La resta de criteris AFA, excloent-hi el preu, representen entre el 20,96% per a la ciutat de

Barcelona i el 13,71% pels altres municipis, amb una mitjana per a tots els casos del 17,56% (figura 10).

Figura 10. Pes del preu i altres criteris AFA en l'adjudicació en funció del territori

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seues electròniques dels ajuntaments.

En relació a la qüestió econòmica, un dels aspectes més determinants és la fórmula matemàtica que s'aplica a l'hora de valorar les candidatures. La fórmula matemàtica és un factor clau combinat amb el pes del criteri preu que acabem d'analitzar. La consideració de l'ús d'una determinada fórmula matemàtica que sigui proporcional és una de les demandes específiques del Codi de Bones Pràctiques en la contractació pública dels serveis d'atenció a les persones. En l'apartat 5.4. del Codi, s'estableix la necessitat que els licitadors apliquin fórmules proporcionals, que serveixin per afavorir la "concurrència però sense permetre que diferències poc significatives es tradueixin en puntuacions notòriament desproporcionades"¹². Com apunta el Codi de Bones Pràctiques, en moltes ocasions el tipus de fórmula matemàtica aplicada a l'oferta econòmica acaba sent un factor d'enorme pes, ja que segons aquesta, una diferència no molt significativa entre ofertes pot determinar l'adjudicació del contracte; fet que s'ha pogut constatar en varis dels contractes analitzats.

¹² Codi de Bones Pràctiques en la contractació pública dels serveis d'atenció a les persones, pàg. 10.

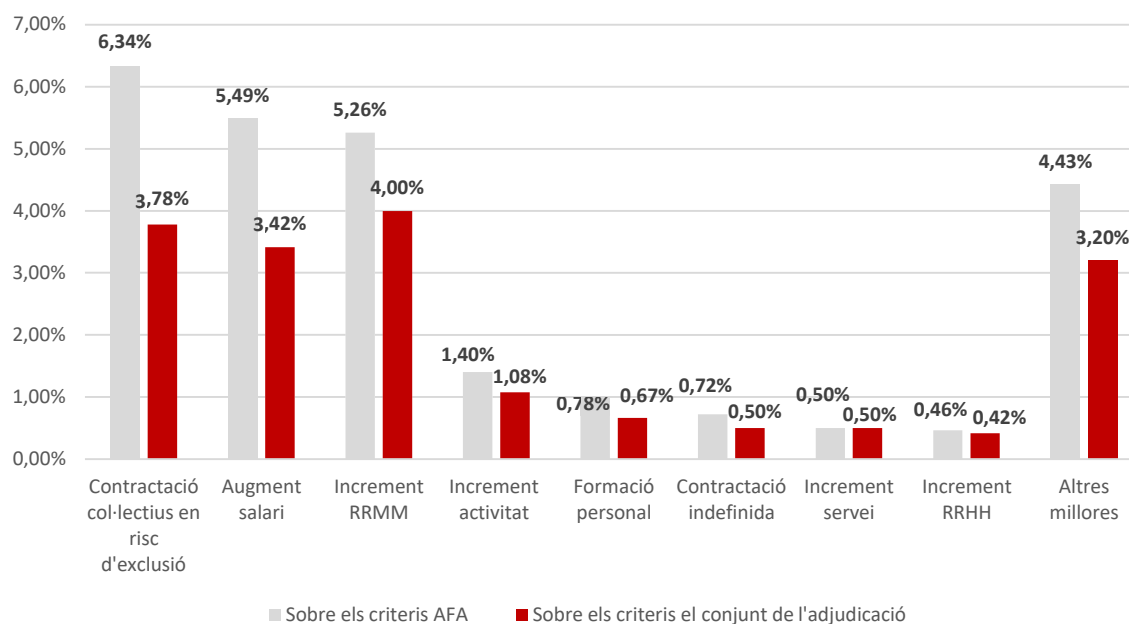
A més del preu, dins dels criteris AFA, trobem majoritàriament els següents aspectes:

- Increment del servei
- Increment de recursos humans adscrits a la realització del servei
- Increment dels recursos materials adscrits o millor qualitat d'aquests
- Increment de l'activitat en nombre d'hores
- Augment dels salaris dels treballadors/es adscrits a la realització del servei
- Contractació indefinida dels treballadors/es
- Volum de contractació de persones considerades dins dels col·lectius en risc d'exclusió social
- Programa de formació personal dels treballadors/es
- Altres millores

Entre aquests criteris, els que presenten un major percentatge són els relatius a contractació de treballadors que formen part de col·lectius en situació de risc d'exclusió social, l'augment de salari, l'increment o millora dels RRMM i altres millores. No obstant això, aquests aspectes tenen un pes bastant baix dins dels criteris AFA, amb un valor situat entre el 6,34% (contractació de col·lectius de risc d'exclusió) i un 4,43% d'altres millores. En el conjunt del procés d'adjudicació, cap d'aquests aspectes supera el 4%, de fet l'únic que arriba a aquesta xifra és l'increment de recursos materials adscrits a la realització del servei (veure figura 11).

La resta d'aspectes com són l'increment del servei, dels recursos humans, l'increment de l'activitat, la contractació indefinida i la formació dels treballadors/es, tenen un pes bastant residual, que en la major part dels casos no superen l'1% del pes dins dels criteris AFA i en el conjunt del procés d'adjudicació.

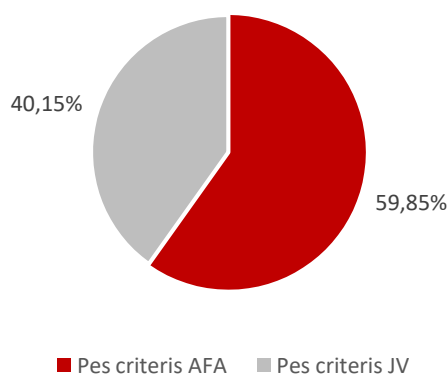
Figura 11. Pes dels criteris AFA sense el preu

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

Ens ocupem ara dels criteris avaluable mitjançant judicis de valor, criteris que tenen un 30,11% del pes de l'adjudicació en el conjunt dels expedients. No obstant això, ens trobem amb 17 expedients sense criteris de JV, el que significa un 25,76% de l'estudi. Les altres tres quartes parts sí que presenten aquests tipus de criteris. Si només consideren els 49 expedients en els quals es tenen en compte els criteris de JV, ens trobem com el pes d'aquest aspecte es situa en un 40,15%, de manera que els criteris AFA baixen fins el 59,85%

Figura 12. Pes del criteris JV, entre els expedients que disposen d'aquests criteris

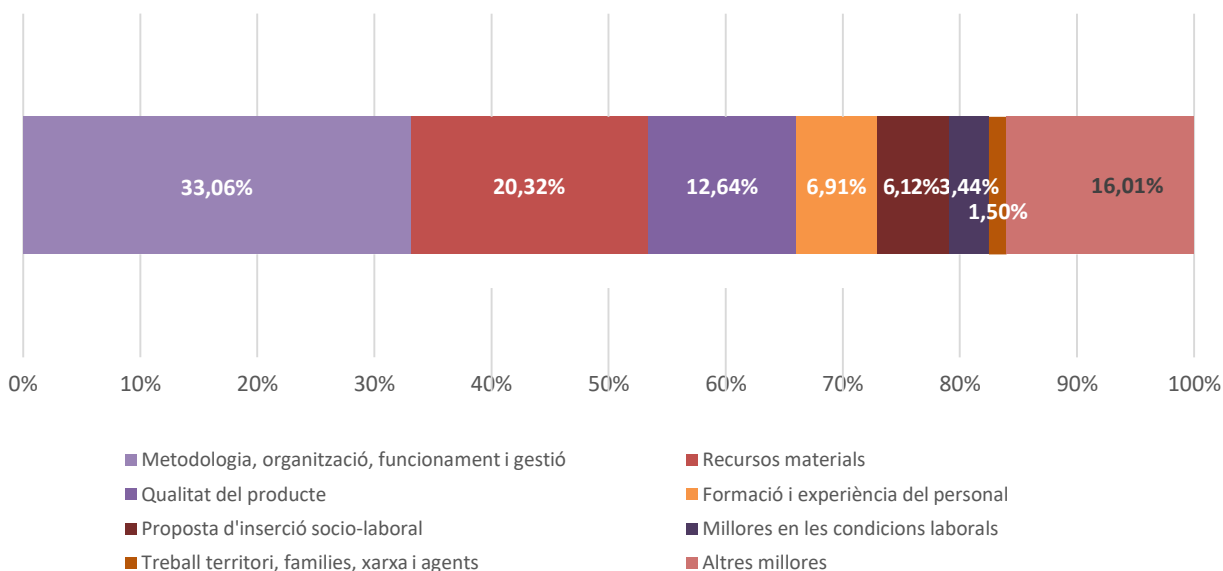
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

Dins del criteri de JV hem establert 8 categories, que són les següents:

- Metodologia, organització, funcionament i gestió
- Formació i experiència del personal
- Millores en les condicions laborals
- Millora dels recursos materials adscrits al servei
- Qualitat del producte
- Propostes d'inserció socio-laboral
- Treball amb el territori, famílies, xarxa i agents
- Altres millores

Sens dubte, l'aspecte amb més importància dins d'aquest criteri és el que té a veure amb la proposta de funcionament del servei, l'apartat definit com a metodologia, organització, funcionament i gestió (33,06%), seguit dels recursos materials adscrits al desenvolupament del servei (20,32%). El següent aspecte a considerar és el d'altres millores (12,64%). Apart d'aquests dos apartats, la resta tenen un pes molt inferior: la qualitat del producte se situa en un 12,64%; la formació i experiència del personal i la proposta d'inserció presenten un percentatge per sobre del 6%; les millores en les condicions laborals són el 3,44% i l'àmbit relacionat amb el treball al territori, famílies, xarxa i agents locals es situa en un 1,50% (figura 13).

Figura 13. Tipus i pes dels diversos criteris avaluables mitjançant JV

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

També hem observat com en determinats expedients és obligatori que els licitadors arribin a un mínim de puntuació en l'avaluació dels criteris JV per a que l'oferta pugui

continuar amb el procés d'avaluació. Aquest criteri té un sentit considerable, ja que és una mesura per exigir un mínim de qualitat a les ofertes presentades. No obstant això, només en 12 contractes s'estableix aquest requisit. D'aquesta xifra, 11 corresponen al expedients de Barcelona Activa i un de Terrassa. En tots aquests casos s'estableix com a mínim el 50% dels punts que es demanen en els criteris de JV.

4.6. Presència de clàusules socials

Les clàusules socials representen una de les principals formes d'integració dels aspectes socials en la contractació pública. La seva introducció en els plecs administratius i tècnics ha estat una demanda constant de les entitats del TSS en els darrers anys. L'objectiu d'aquestes clàusules és avançar en la contractació ètica, social i ambiental, a partir de la contractació pública desenvolupada per les administracions, que ha de vetllar pels principis bàsics de transparència, no discriminació, incorporant principis i objectius de caire social.

La qüestió de les mesures socials, ja siguin Condicions Especials d'Execució (CEE), Obligacions Socials (OS) o Mesures de Contractació Pública Sostenible (MCPS), tenen una presència significativa en el conjunt dels expedients (veure taula 15 i 16).

Taula 10. Tipus de condicions especials d'execució definides als contractes

Àmbit	Condicions Especials d'Execució
Contractació col·lectius de en situació/risc d'exclusió social	Percentatge mínim establert persones amb dificultat inserció laboral
	Noves incorporacions a partir de col·lectius en situació/risc d'exclusió social
Condicions laborals	Afavorir estabilitat de l'ocupació
	Proposta pressupostària sense reduir els costos salarials (categoria professional/conveni laboral)
	Manteniment condicions laborals
	Salari en funció de conveni col·lectiu/categoria laboral definit
Igualtat, inclusió i no discriminació	Igualtat oportunitats dones/homes
	Mesures de prevenció i contra l'assetjament sexual
Altres aspectes	Subrogació plantilla que presta el servei
	Gestió ambiental
	Pagament a preu empreses subcontractades
	Altres

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

Taula 11. Tipus de Mesures de Contractació Pública Sostenible definides als contractes

Àmbit	Mesures de Contractació Pública Sostenible
Contractació col·lectius de en situació/risc d'exclusió social	Percentatge mínim establert persones amb dificultat inserció laboral
	Contractació exclusiva CET i Empreses d'Inserció
	Noves incorporacions a partir de col·lectius en situació/risc d'exclusió social
Condicions laborals	Millores salarials dels treballadors
	Estimació costos de salaris segons conveni de referència
	Oferta anormalment baixa per incompliment convenis
	Manteniment condicions laborals
	Conciliació familiar i personal
	Manteniment dels mitjans personals i materials adscrits a l'oferta
	Contractació indefinida
Igualtat, inclusió i no discriminació	Igualtat oportunitats dones/homes
	Mesures de prevenció i contra l'assetjament sexual
	Comunicació inclusiva
Altres aspectes	Subrogació plantilla
	Gestió correcta de residus
	Pagament a preu empreses subcontractades
	Disposar de vehicles de baix impacte ambiental

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de contractació de l'Ajuntament de Barcelona, disponibles a la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat.

Comencem amb els municipis més enllà de Barcelona: dels 30 expedients, 24 tenen condicions especials d'execució o d'obligació social, el que significa un 80% dels expedients d'aquests territoris. La distribució segons el tipus de mesura seria la següent: 17 expedients amb CEE i 14 amb OS. En sentit contrari, ens trobem amb 6 contractes sense cap mesura d'aquestes, són els 4 de Girona i els 2 de Reus. Aprofundim a continuació en cadascun dels municipis.

En el cas de Lleida trobem contractes tant CEE com clàusules d'OS. Pel que fa a les CEE, les trobem en 5 de 7 contractes. En tots ells apareixen per defecte les següents dues clàusules: el compliment de l'article 40 de Llei 58/2003 General Tributària i l'Art. 42 de l'Estatut dels Treballadors, trobant-nos amb dos contractes on només apareixen aquestes clàusules a l'apartat de CEE. També hi ha clàusules amb certa relació amb el tipus de servei a desenvolupar, com per exemple en el contracte de subministraments d'aliments de la campanya de nadal (dividit en 2 lots), on s'estableixen condicions de caràcter ètic, cànons ètics de conducta, denúncia de possibles situacions irregulars, abstenir-se de conductes amb objecte i afectació a la competència fraudulenta i evitar situacions de risc d'interès públic. Als altres dos expedients, que formen part d'un

mateix contracte de jardineria paisatgística, es demana el percentatge de persones amb discapacitat que portaran a terme el contracte, la disposició i l'aplicació d'eines i la metodologia d'inserció laboral i la disposició d'un pla de formació per als treballadors.

Les OS dels contractes de Lleida, estan presents en tots els expedients. En els corresponents al subministrament de la campanya de Nadal, es demana la contractació d'una pòlissa de responsabilitat civil per sinistre no inferior a 1 milió d'euros amb garanties de explotació, patronal i productes/intoxicació. Els relatius a jardineria paisatgística estableixen dins de les clàusules d'OS el manteniment dels estàndards de qualitat a les prestacions i que el personal suplent disposi de formació i experiència en el desenvolupament del servei. Els altres tres expedients, també estan relacionats amb la jardineria paisatgística i s'estableixen com a OS estar ubicat al terme municipal de Lleida, que l'empresa s'encarregui d'identificar al seu personal i els seus vehicles i que facin una correcta gestió de residus.

Com podem veure, les clàusules d'OS, en el cas de Lleida no s'allunyen molt d'unes obligacions generals de qualsevol contracte.

Un caire més social sembla tenir la ciutat de Reus, on en 5 expedients es demana un pla d'igualtat entre homes i dones. En el cas d'aquest municipi és l'únic requisit que trobem, no havent-hi cap expedient amb CEE.

En el cas de Terrassa, no trobem clàusules d'OS però sí 7 expedients amb CEE. Aquestes estan definides en funció del tipus de contracte, de manera que en els 5 contractes de serveis es demanen les mateixes clàusules: Sistema Arbitral de Consum com a òrgan per resoldre els possibles conflictes amb els usuaris del servei, l'adscripció de mitjans personals i materials suficients, l'estabilitat laboral de l'equip de treball, el manteniment de les condicions laborals dels treballadors/es, que les noves incorporacions es realitzin des dels Serveis Públics d'Ocupació, el compliment amb les obligacions de la seguretat social, riscos laborals, la igualtat de gènere i principis de responsabilitat fiscal, lluita contra el frau fiscal i definició de principis ètics i regles de conducta. Pel que fa als contractes d'obres, en un s'estableix com a condicions que el nou personal contractat siguin persones en situació d'atur, es defineixen les obligacions a complir amb la afiliació, alta en el sistema de Seguretat Social i de seguretat laboral. En l'altra, a part de les obligacions amb la afiliació, en el sistema de Seguretat Social i laboral, també s'especifiquen qüestions relatives a integració social, sostenibilitat i protecció ambiental.

En el cas de Blanes només ens trobem amb un expedient el qual disposa d'una única CEE on es defineixen els mitjans professionals necessaris per al desenvolupament del servei.

En el cas de l'Hospitalet del Llobregat, hi apareixen com a CEE la no relació amb paradisos fiscals i la gestió correcta del residus.

A Tàrraga trobem CEE en els dos contractes: en un la CEE obliga a la contractació de com a mínim dues persones en risc d'exclusió pel desenvolupament del servei, a més el salari dels treballadors s'han de regir segons conveni definit a l'apartat de CEE. L'altre contracte, relatiu a un servei de cuina per a llars d'infants municipals, estableix com a CEE que hi hagi un 30% mínim de productes ecològics.

En el cas de l'Ajuntament de Barcelona ens trobem una casuística més variada. Només en 4 expedients no trobem cap mesura o clàusula social, ja que 2 no en tenen cap i dels altres 2 casos no tenim dades al no disposar dels plecs contractuals. D'aquesta manera, de 36 expedients, 32 tenen alguna mesura social, però el seu desenvolupament depèn molt de la unitat de contractació:

- En el cas de la Gerència Municipal (un expedient) on es defineixen com a CEE el fet de mantenir les condicions laborals dels treballadors/es i disposar d'un Pla o mesures d'igualtat de gènere. Aquest expedient també presenta MCPS en el qual s'estableix la disponibilitat d'un pla o mesures d'igualtat de gènere, el rebuig d'ofertes anormalment baixes per incompliment dels convenis laborals, l'establiment de salaris segons conveni, el manteniment de les condicions laborals i la contractació indefinida dels treballadors/es.
- A la Gerència de Recursos (un expedient), trobem un expedient sense cap mesura i un altre en el qual s'estableixen com a CEE el fet de mantenir condicions laborals i mantenir els mitjans personals i materials adscrits a l'oferta.
- L'adscripció dels mitjans personals i materials és també la CEE qui estableix l'expedient de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona.
- A la Gerència de Drets Socials (un expedient) i a l'Institut Barcelona Esport (un expedient), dins de la categoria de CEE, només apareix la contractació exclusiva a Centres Especials de Treball i Empreses d'Inserció, sense cap altre tipus de CEE.
- L'Institut Municipal d'Hisenda de Barcelona (un expedient), estableix com a CEE un pla de comunicació inclusiva i el fet de vetllar per la qualitat ambiental del servei. Aquest òrgan també defineix MCPS com són la reserva de contracte a CET i Empreses d'Inserció, la no relació de l'adjudicatari amb paradisos fiscals, la ponderació del preu i la no acceptació d'ofertes anormalment baixes per incompliment dels convenis laborals.

- La Gerència d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat (quatre expedients) estableix en tots els casos com a CEE una mesura de proximitat, com és el fet de disposar d'un local per l'execució del servei al territori (districte) on s'hagi de realitzar.
- Les CEE estan molt desenvolupades en el cas de Barcelona Activa. En tots els 11 expedients trobem com a CEE: el fet de mantenir condicions laborals, disponibilitat d'un Pla o mesures d'igualtat, l'ús de llenguatge no sexista, mesures contra assetjament sexual i mesures conciliació temps laboral, familiar i personal. A part d'aquestes condicions, trobem dos expedients amb més d'aquestes CEE, en els quals es demana en tots dos l'adscripció dels mitjans personals/materials definits, un pla de comunicació inclusiva, el pagament a preu a empreses subcontractistes, el manteniment condicions laborals i socials durant tot el contracte i un mínim definit de persones contractades amb diversitat funcional. A part d'això, en un dels expedients també es demana específicament mesures contra l'assetjament sexual. Per últim, trobem un expedient en el qual només es demanen un pla o mesures d'igualtat de gènere i mesures de conciliació familiar i personal

Per últim, en el de l'Institut Municipal de Parcs i Jardins ens trobem amb 13 expedients. Si exceptuem els dos casos que no tenim informació, a la resta trobem CEE i MCPS. Pel que fa a les CEE, en 11 casos es demana el pagament a preu de les empreses subcontractades; a més en 7, s'obliga a la subrogació de la plantilla que presta el servei en el moment del contracte tot mantenint les condicions laborals i vetllant per la qualitat ambiental. Sobre les MCPS, en molts casos es defineixen les mateixes condicions que a les CEE. A banda d'això, en 7 casos es demanen millores salarials segons el conveni laboral, el rebuig d'ofertes anormalment baixes per incompliment dels convenis laborals i la disponibilitat de vehicles de baix impacte ambiental.

4.7. Qui es presenta i guanya els concursos

En aquest apartat analitzarem el volum de concurrència davant els concursos i els factors determinants que fan que guanyi un licitador o altre. En el primer cas, la concurrència està determinada pel fet de que analitzem contractació reservada, de manera que els potencials licitadors estan limitats als CET i empreses d'inserció que operen dins del territori. Efectivament, el més freqüent és trobar-nos amb contractes als quals s'hi presenta només una candidatura, cosa que passa en gairebé la meitat dels expedients de l'estudi, un 43,94%, xifra que se situa només un 2% per sota dels casos de

concurrència que representen un 45,94%. El 10,61% restant correspon a casos en el que finalment no ha hagut adjudicatari, ja sigui per desistiment o perquè el contracte es va declarar desert. En aquest darrer cas, això no vol dir exclusivament que no s'hagi presentat ningú, també potser pel fet de que les empreses que s'han presentat no han complert els requisits que es demanaven. De fet, en un expedient de Barcelona i un altre de Terrassa, els concursants no van acreditar la seva condició com a CET o empreses d'inserció, sent exclosos del procés d'avaluació. En altres dos casos de la ciutat de Barcelona, la casuística va ser una mica diferent: en un cas no es van assolir els requisits mínims de solvència tècnica; i en l'altre, l'únic licitador va guanyar un altre lot del contracte, de manera que va haver de renunciar-ne a un.

A nivell territorial, el fet que només es presenti una candidatura, presenta un percentatge significativament menor en el cas de Barcelona (33,33%) cosa que és normal ja que compte amb un major nombre de empreses reconegudes com a CET i empreses d'inserció. Cal afegir que en 7 dels 12 expedients amb només una candidatura són expedients referents a contractes negociats. Com dèiem, a la ciutat de Barcelona el volum d'expedients on trobem més d'una candidatura representa més de la meitat dels casos, concretament un 55,56%. En sentit contrari, a la resta de municipis en més de la meitat dels casos el més freqüent és trobar-nos amb una única oferta (56,67% dels casos) i només en un 33,33% ha hagut més d'un candidat.

Quan ens trobem amb més d'una candidatura, el més freqüent és que la competència sigui només entre dos empreses. De fet, aquesta condició la trobem en un 22,73%. En el cas de Barcelona, aquesta opció representa un valor significativament menor 16,67%, ja que la segona situació més repetida és la concurrència de 5 candidatures, situació que representa casi el 20% dels casos de la ciutat de Barcelona. A la resta de municipis, però, la concurrència de dues candidatures representen el 30% dels expedients. Per tant, podem veure com a la ciutat de Barcelona els casos de concurrència son força més significatius davant la resta de municipis (taula 17).

Taula 12. Nombre de candidatures avaluats pel conjunt d'expedients i segons territori

Nombre de candidatures	Total d'expedients		Barcelona		Altres municipis	
	Valor absolut	%	Valor absolut	%	Valor absolut	%
Un	29	43,94%	12	33,33%	17	56,67%
Dos	15	22,73%	6	16,67%	9	30%
Tres	2	3,03%	1	2,78%	1	3,33%
Quatre	2	3,03%	2	5,56%	0	0%
Cinc o més	7	10,61%	7	19,44%	0	0%
Més de 5	4	6,06%	4	11,11%	0	0%

Cap	7	10,61%	4	11,11%	3	10%
Total	66	100%	36	100%	30	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

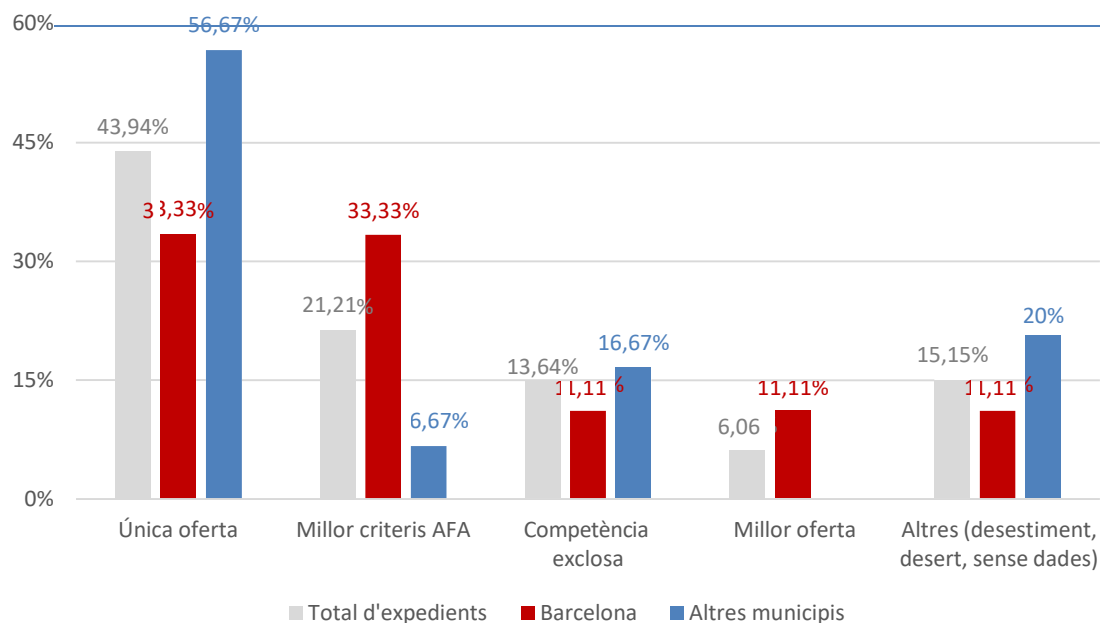
Ara analitzem els factors que més incidència tenen en l'adjudicació. Com es pot intuir, el factor més determinant és el fet que només hi hagi una oferta (43,94%), amb diferències significatives segons Barcelona (33,33%) i la resta de municipis (56,67%). El següent factor és el de millor puntuació dins dels criteris AFA (21,21%). Aquest factor té un pes molt significatiu pel cas de Barcelona, ja que ha determinat una tercera part dels contractes (33,33%), vers la resta de municipis on la seva incidència ha estat molt menor (6,67%). Dins dels criteris AFA ens trobem amb diverses possibilitats, per exemple que el preu sigui l'únic factor a considerar dins del procés d'adjudicació o que tingui un pes determinant. En aquest sentit, cal recalcar que malgrat molts expedients el factor preu és el preponderant el factor determinant en l'adjudicació és un altre, per exemple, el fet de haver-hi una única candidatura. A més del pes del preu, altres factors que han pogut ser determinants, com per exemple la fórmula matemàtica aplicada al preu que penalitza de forma aguda als candidats que no presenten la millor oferta econòmica

Altres aspectes significatius són els casos on, tot i haver-se presentat més d'una candidatura, la competència ha quedat exclosa. Aquests casos representen un 13,64% sobre el conjunt d'expedients, amb un percentatge per a la ciutat de Barcelona de l'11,11% i per a la resta de municipis del 16,67%. Com ja s'ha apuntat, en molts casos aquesta exclusió ve determinada pel fet de no poder acomplir amb els requisits dels plecs, com per exemple disposar de la categoria de CET o empresa d'inserció, o en altres casos, per haver-ne guanyat altres lots.

Els casos en els quals l'oferta seleccionada ha estat la millor de forma global representen un 6,06%, i es concentren en la ciutat de Barcelona, significant un 11,11%. Aquesta categoria inclou no només els casos en els quals l'oferta ha estat la millor tant pel que fa a criteris AFA com pels avaluable mitjançant JV, si no també quan no ha estat la millor en algun d'aquests factors o en cap, però ha aconseguit igualment una bona puntuació en el seu conjunt.

En darrer lloc, trobem un percentatge significatiu de casos sense dades. Són els casos en els quals els expedients han estat declarats en desistiment, deserts o bé no han estat publicats els informes de resolució, de manera que no podem analitzar quin va ser el factor determinant del procés d'adjudicació. Aquests casos representen un 15,15% sobre el conjunt d'expedients, amb una diferència significativa entre Barcelona (11,11%) i la resta de municipis de l'estudi (20%), en els quals trobem que s'ha produït manca d'informació sobre els criteris de les meses.

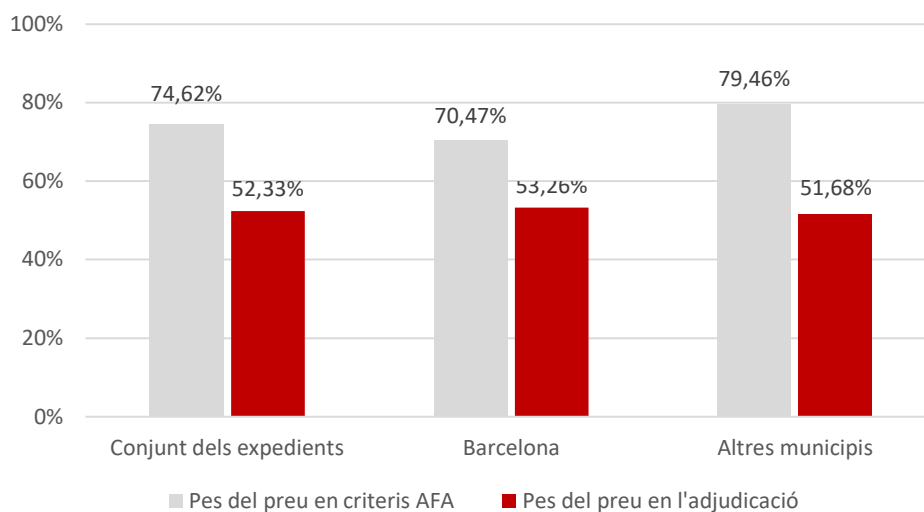
Figura 14. Aspectes determinants en l'adjudicació dels contractes segons el conjunt dels expedients i nivell territorial

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seues electròniques dels ajuntaments.

Si deixem de banda els casos en què només hi ha hagut una única oferta, ens trobem amb 37 expedients, dels quals més d'una tercera part han resultat determinant les qüestions relatives als criteris AFA amb un 35,14%. En canvi, quan la fórmula matemàtica ha estat el factor més determinant, representa un 69,23% sobre aquest percentatge relatiu als criteris AFA. Recordem com el pes del preu és decisiu dins dels criteris d'avaluació de les candidatures, significant de mitjana el 74,62% del pes dels criteris AFA i un 52,33% del conjunt total de l'adjudicació.

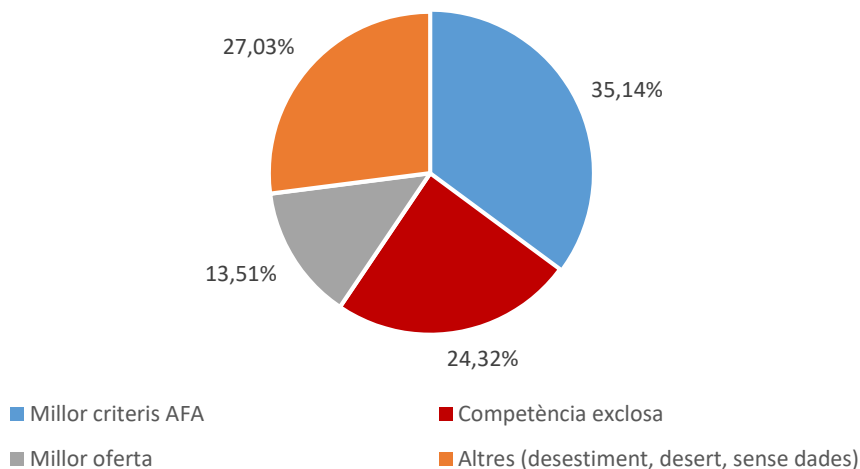
Figura 15. . Pes del preu en els criteris AFA i en l'adjudicació, segons territori

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

Pràcticament en una quarta part dels casos, 24,32%, la competència ha quedat exclosa, i només en un 13,51% ens trobem com l'oferta ha estat la millor o més equilibrada sobre el conjunt de criteris d'avaluació. Per últim, els casos de desistiment, contractes declarats deserts o sense dades, presenten un percentatge força elevat, amb un 27,03% (figura 16)

Figura 16. Aspectes determinants en l'adjudicació dels contractes amb concurrència pel conjunt d'expedients

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

També hem analitzat el nombre d'expedients en els quals s'especifica el nom de l'entitat que abans prestava el servei per veure'n la seva continuïtat. Normalment, la informació relativa a qui prestava el servei anteriorment només la trobem quan es fa referència al personal a subrogar o al col·lectiu de referència dels treballadors adscrits al servei. Només en aproximadament una quarta part dels expedients hem trobat aquesta informació: un 24,24% pel conjunt dels expedients, que arriba fins a un 25% en el cas de Barcelona, i fins a un 23,33% a la resta de municipis (taula 13).

Dels casos en els quals sí hem trobat el nom de l'empresa que prestava el servei prèviament, en la meitat dels casos la mateixa empresa torna a guanyar el concurs. Per tant, podem veure que en 8 expedients l'empresa que tenia el servei deixa de tenir-lo i en altres 8 casos continua realitzant-lo. En aquests 8 casos de revalidació dels contractes, ens trobem amb aspectes determinant diversos: en 3 casos les empreses que prestaven el servei tornen a guanyar pel fet de ser la millor oferta presentada; en altres 2 casos per ser l'única candidatura; també en 2 per l'exclusió dels competidors; i en el darrer cas els criteris AFA resulten determinants.

Taula 13. Empresa/entitat que desenvolupa el servei amb anterioritat, en el conjunt d'expedients i a nivell territorial

Empresa/entitat que abans desenvolupava el servei	Total d'expedients		Barcelona		Altres municipis	
	Valor absolut	%	Valor absolut	%	Valor absolut	%
No s'especifica	48	72,73%	25	69,44%	23	76,67%
S'especifica	16	24,24%	9	25%	7	23,33%
Sense dades	2	3,03%	2	5,56%	0	0%
Total	66	100%	36	100%	30	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

Aproximadament en la meitat dels expedients s'especifica el col·lectiu de referència sobre el qual han de ser contractats els treballadors/es que duran a terme el servei. Un 51,52% en el conjunt d'expedients, com en el cas anterior, aquesta xifra en el cas de Barcelona arriba al 58,33%, i es redueix per a la resta de municipis situant-se en un 43,33% (taula 22).

Taula 14. Informació sobre el col·lectiu de referència pel desenvolupament del servei, en el conjunt d'expedients i a nivell territorial

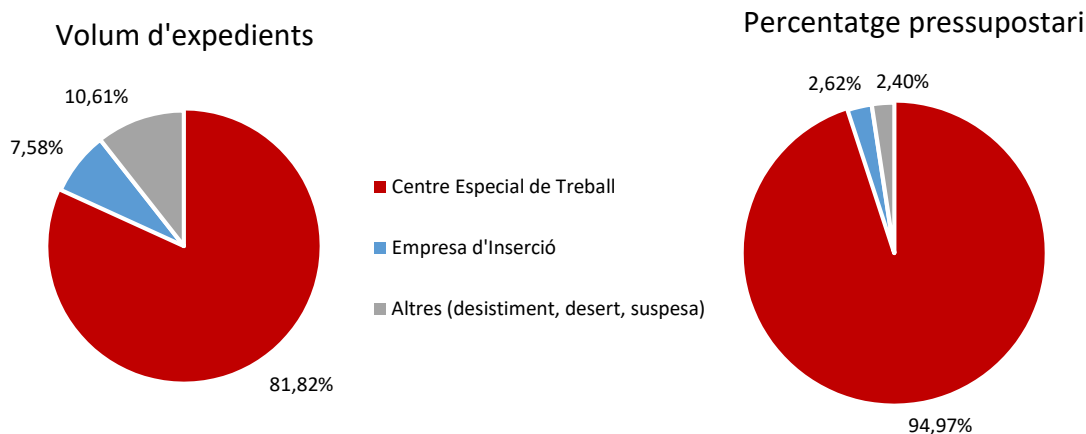
Col·lectiu de referència definit	Total d'expedients		Barcelona		Altres municipis	
	Valor absolut	%	Valor absolut	%	Valor absolut	%
Definit	34	51,52%	21	58,33%	13	43,33%
No es defineix	30	45%	13	36,11%	17	56,67%
Sense dades	2	3,03%	2	5,56%	0	0%
Total	66	100%	36	100%	30	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

Dos són els principals tipus de convenis que hi trobem: Per una banda, el conveni relatiu a Centres especials de treballadors discapacitats físics i/o sensorials de Catalunya (codi 79001565011999) que representa 22 expedients de l'estudi. Per una altra, el conveni de Tallers per a Persones amb Discapacitat Intel·lectual de Catalunya (codi: 79000805011995), en 12 casos. També trobem un expedient de conveni propi, referent a l'Associació Alba (codi de conveni: 25100172012018).

Hem analitzat també la naturalesa de les candidatures que han guanyat els concursos. Diferenciant si són centres especials de treball o empreses d'inserció, trobem un fort desequilibri en favor de les primeres que representen el 81,82% del contractes envers el 7,58% dels expedients guanyats per les empreses d'inserció. Si parlem en termes pressupostaris, les diferències augmenten de manera que els CET pràcticament arriben al 95% del volum pressupostari total de l'estudi. Les EI, aconsegueixen només el 2,62%

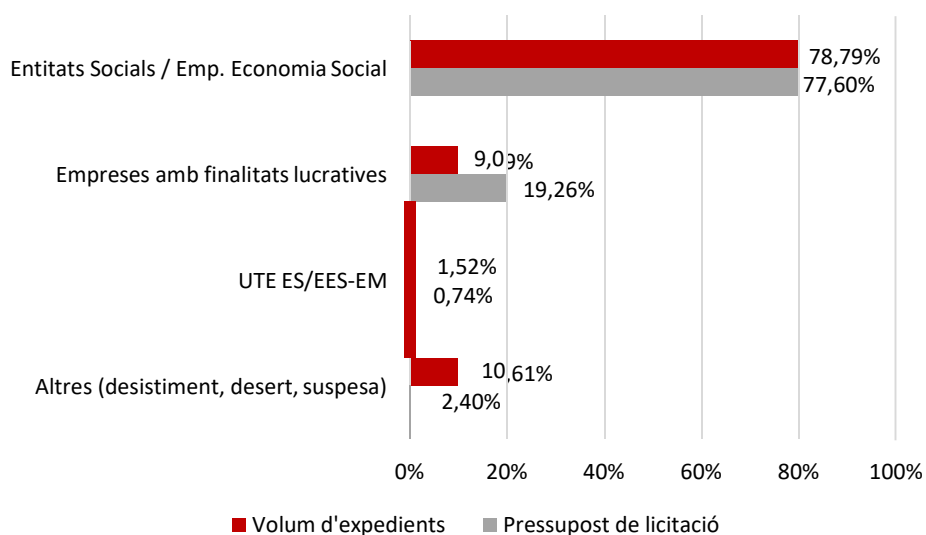
Figura 17. Proporció dels expedients guanyats per CET i EI, segons el volum de contractes i el pressupost

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

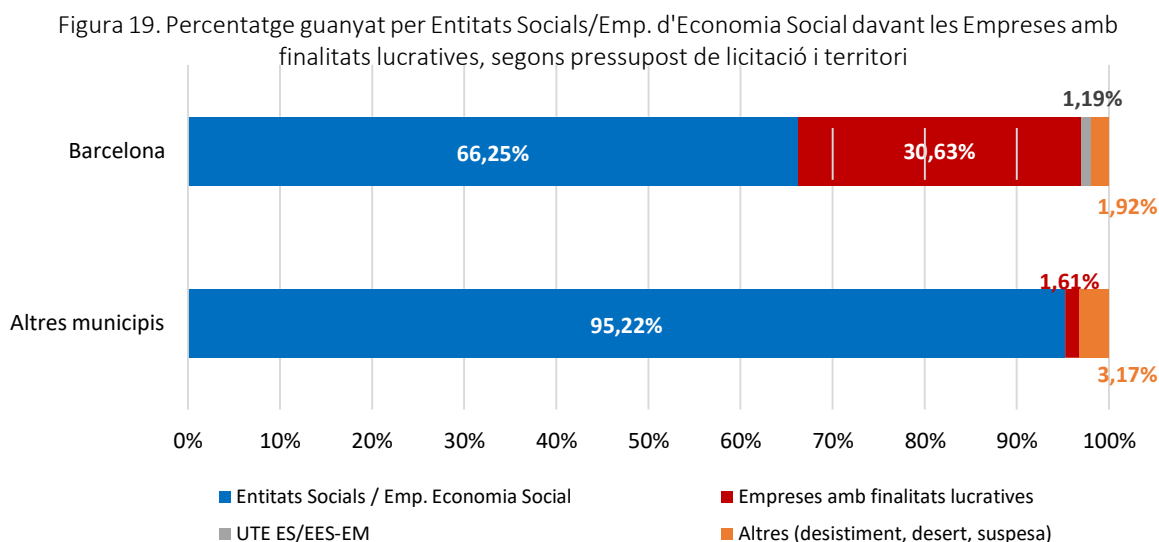
Per últim, hem diferenciat dos categories en base a l'afany de lucre de les entitats i empreses que es presenten als concursos, diferenciant les entitats socials i empreses d'economia social, per una banda; i les empreses amb finalitats lucratives, per un altre. Es pot dir que majoritàriament guanyen les primeres davant les segones. A nivell pressupostari, les ES/EES guanyen el 77,60%, davant el 19,26% del volum pressupostari guanyat per les empreses amb finalitats lucratives. Cal assenyalar com trobem també, de manera molt residual, la representació d'una unió temporal d'empreses dels dos tipus, que correspon a la ciutat de Barcelona.

Figura 18. Percentatge guanyat per Entitats Socials/Emp. d'Economia Social davant les Empreses amb finalitats lucratives, en volum de contractes i segons pressupost de licitació

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels Ajuntaments.

No obstant això, aquestes dades canvien significativament si fem l'anàlisi a nivell territorial, ja que la immensa major part dels casos on guanyen les empreses amb finalitats lucratives és a la ciutat de Barcelona. A nivell pressupostari, aquestes empreses guanyen més de la tercera part del conjunt pressupostari dels expedients, concretament el 30,63%, davant el 66,25% de les ES/ESS, havent 'hi també un 1,19% relacionat a l'esmentada UTE. A la resta de municipis de l'estudi, les ES/ESS guanyen en pràcticament la totalitat dels casos, un 95,22% davant un 1,61%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments

5. Conclusions

Una de les primeres conclusions de l'estudi és que encara ens trobem amb una manca important d'informació pel que fa a la contractació pública en general i de la reservada en particular. Tot i els avanços en aquest sentit en els darrers anys, encara no tots els municipis mostren quina part del seu pressupost anual dediquen a la contractació pública. Per tant, cal que aquesta informació sigui publicada i estigui a l'abast de tothom.

La publicació d'aquesta informació ha d'aprofundir en la informació relativa a contractació reservada, això vol dir el volum pressupostari i el seu percentatge dins de la contractació pública. Però també, a fi de millorar el grau de transparència, la informació relativa a contractació reservada també hauria d'aprofundir en qüestions com per exemple els tipus de contracte de reserva social (si es contractació menor o no), l'import de licitació i adjudicació, l'entitat guanyadora del concurs, etcètera.

Ara mateix, amb les dades que tenim a l'abast i excloent-hi la contractació menor, podem veure com la contractació reservada representa menys del 1,5% dels pressupostos anuals dedicats a contractació pública dels municipis de l'estudi. A més a més, hem pogut veure com aquesta xifra percentual pot canviar molt d'un any a un

altre, serveix d'exemple el cas de Barcelona amb una percentatge del 1,42% per l'any 2016 i del 0,66% pel 2017.

Cal que els diversos municipis fixin quina és la previsió anual del pressupost destinat a contractació reservada, tant en termes de quantitat com el seu pes en el pressupost anual destinat a contractació pública. En aquest sentit, és molt recomanable que els consistoris arribin a un consens amb les entitats dels seus territoris sobre aquesta xifra i les possibilitats de desenvolupament de la reserva contractual en els seus àmbits.

Seria recomanable incentivar els municipis que encara no tenen protocols o guies de contractació pública, que desenvolupin aquests documents i els facin tenint presents les recomanacions d'institucions i entitats socials sobre la contractació socialment i ambientalment responsable. En aquests document, com no potser d'una altra manera, caldria especificar amb el màxim de detall possible les formes de contractació reservada contemplades pel municipi en qüestió.

També cal remarcar el fet que dels 12 municipis que formen part d'aquest estudi, en 7 no hem trobat cap contracte reservat ni a la Plataforma de Contractació Pública ni a les corresponents seues electròniques dels municipis. Aquest fet, junt amb el reduït nombre de contractes trobats, ens fa pensar que hi ha una part important de la contractació reservada que ha estat efectuada no ha estat publicada, segurament per la seva condició de contractació menor.

Pel que a la resta d'àmbits descriptius dels expedients analitzats sobre contractació reservada, podem veure l'enorme pes de la ciutat de Barcelona davant la resta de municipis. La capital catalana aglutina el 61,59% de la contractació reservada de l'estudi a nivell pressupostari, destacant el pes d'organismes com Barcelona Activa i l'Institut Municipal de Parcs i Jardins. El protagonisme d'aquest darrer òrgan és significatiu, ja que la major part dels tipus de contractes destinats a contractació reservada, estan relacionats amb les tasques de manteniment de zones verdes. Efectivament, aquests tipus de contractes representen un 69,79% del conjunt pressupostari de la mostra. Aquests tipus de contractes han estat específicament definits com subjectes de contractació reservada, com és el cas de Lleida, que especifica aquesta qüestió a la seva "Guia de Contractació Pública Social". Tot i que és interessant la idea de reservar uns determinats tipus de serveis com subjectes a la contractació reservada, aquestes categories no han de ser en cap cas tancades a la possibilitat de reservar altres tipus de serveis.

Una de les qüestions que més sorprèn de l'estudi és l'escassa relació entre grandària poblacional i volum de contractació reservada, trobant-nos amb municipis relativament petits amb volum i percentatge de contractació reservada significativament superior a la d'altres més grans. No obstant això, hem de considerar la manca de dades sobre

contractes menors reservats, cosa que podria fer variar aquestes dades. A més a més, hem vist com les xifres de la contractació reservada poden variar molt d'un any a un altre, de manera que caldria poder veure l'evolució en el temps d'aquest factor. De manera que la tendència que mostra aquest informe és un indicador que podria ser refutat amb un estudi més ampli en termes cronològics i amb disponibilitat de dades sobre contractació menor.

Per una altra banda, veiem que a la contractació reservada continua sent determinant el pes del preu. Efectivament, el preu significa de mitjana el 52,33% dins dels criteris d'adjudicació, pujant fins al 74,62% en el conjunt dels criteris AFA. Aquesta és una xifra canvia significativament si la segmentem per l'àmbit territorial. De fet, en 8 municipis els criteris AFA superen el 70% del pes del procés d'adjudicació, arribant al 100% en la meitat dels municipis. No obstant això, proporcionalment el fet més determinant del procés d'adjudicació ha estat que només es presentés una única oferta al procés de licitació. Aquesta situació significa el 43,94% dels casos, xifra que puja fins el 56,67% als municipis de l'estudi sense Barcelona. A la capital, aquest tipus de concurrència es redueix a només una tercera part dels casos, cosa que és normal a causa del volum major de competència del mercat laboral. Tornant al pes del preu, es significatiu que a Barcelona la valoració dels criteris AFA ha estat determinant en un 33,33% dels casos, cosa que reforça la importància d'aquesta qüestió en el conjunt de l'estudi, degut al pes de la ciutat en el conjunt de l'estudi.

Un altre aspecte significatiu és el desequilibri entre els contractes de reserva social guanyats per CET i els guanyats per EI; pràcticament arribant al 95%, en favor de les primeres, en termes pressupostaris. Una possible explicació és el major volum de contractació menor reservada i/o negociats sense publicitat a EI, com recull el "Protocol per a la Contractació Responsable de l'Ajuntament de Girona".

Una altra dada important és el fet de que la contractació reservada afavoreix especialment a les entitats socials i empreses d'economia social per sobre de les empreses amb finalitats lucratives. Així les primeres guanyen en el 77,60% dels casos, davant el 19,26% de les segones. Aquesta diferència es disminueix substancialment en el cas de la ciutat de Barcelona, tot i que continua sent favorable a les ES/EES, amb un 66,25% i un 30,63% respectivament.

A modo de reflexió, la contractació reservada és una important eina de les administracions públiques per poder contrarestar els efectes d'un mercat de treball que tendeix a excloure els sectors més vulnerables de la societat. La contractació reservada és una eina per compensar una part d'aquests desajustos. El seu desenvolupament està justificat tant pel foment de les entitats socials, com per la inserció dels col·lectius en rics d'exclusió social. Més enllà de la cobertura legal que empara aquest tipus de

contractació, en són destacables els beneficis socials i econòmics que reporten al conjunt de la societat. Per tant, és obligació de les administracions públiques liderar aquestes formes de contractació, tot desenvolupant-ne el seu potencial. Tal i com s'apuntava a la presentació de la jornada sobre el contracte reservat del passat mes d'octubre organitzada per l'Associació Catalana de Municipis, la Federació d'Empreses d'Inserció de Catalunya i la Associació Empresarial d'Economia Social (Dincat):

“El contracte reservat és una figura específica de la contractació pública que, sense cap cost afegit, facilita la inclusió social i l'accés a l'ocupació de les persones en situació o risc d'exclusió i persones amb discapacitat, fonamentant una societat més justa i integradora”¹³.

¹³ https://www.acm.cat/sites/default/files/contracte_reservat_def_-_tarragona.pdf

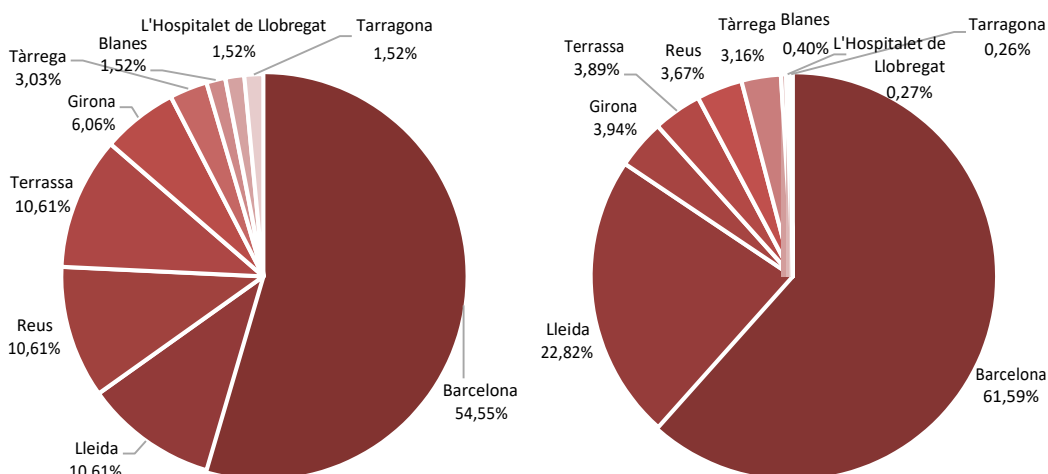
6. Resum Executiu

En aquest apartat es reproduïxen els principals resultats de l'informe *Anàlisi sobre la situació de les reserves de mercat per a Centres Especials de Treball i Empreses d'Inserció*,

6.1. Distribució territorial i pressupostaria

L'estudi comprèn els quatre municipis més poblats de cada província catalana i focalitza en la contractació reservada efectuada pels consistoris municipals i les entitats vinculades a aquests. A nivell del volum de contractes el pes de Barcelona és determinant, tant en el volum global de contractes (54,55%) com a nivell pressupostari (61,59%):

Figura 20. Distribució del nombre i pressupost dels expedients en funció del territori

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels Ajuntaments.

El càlcul del pes pressupostari de la contractació reservada ha estat complicat a causa de la manca de dades oficials sobre la contractació pública anual per part de la major part dels municipis. Per tant, a partir de les dades disponibles a la plataforma de Contractació Pública, el Registre Públic de Contractes i de la informació disponible a la seu electrònica d'alguns municipis, hem pogut apropar-nos a xifres aproximades sobre el volum de la contractació pública en general i el pes que dins d'aquesta representa la contractació reservada; entre el 0,66 i l'1,42% que marca la ciutat de Barcelona.

Taula 15. Pes de la contractació reservada en la contractació pública, segons territori

Conjunt de municipis amb contractes reservats (sense Barcelona)	Pressupost de licitació	Import d'adjudicació
	Relació contractació pública / contractació reservada	1,34%

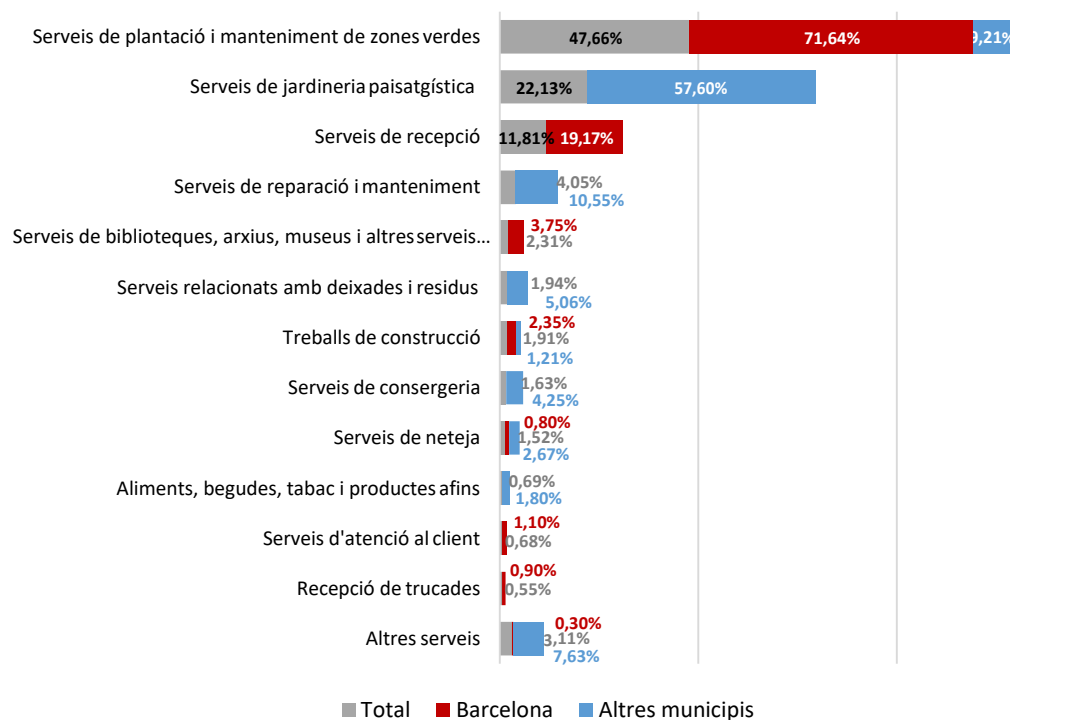
Contractació anual Ajuntament de Barcelona	2017	2016
	Relació contractació pública / contractació reservada	0,66%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels Ajuntaments.

6.2. Àmbits descriptius dels contractes

Els contractes més significatius a nivell pressupostari referents a la contractació reservada són aquells que estan relacionats amb serveis de jardineria, que arriben a representar el 69,79% del conjunt de contractes de l'estudi. Aquests tipus de servei representen el 71,64% en el cas de Barcelona i el 66,81% per a la resta de municipis. En segon lloc i molt més lluny dels primers, es troben els serveis de recepció, que tot i casi arribar al 20% en la ciutat de Barcelona, a la resta de municipis no trobem expedients. Les altres 10 categories de contractes presenten un pes molt menor: en general cap d'aquestes arriba al 5% i a nivell territorial només en tres casos es supera aquesta xifra.

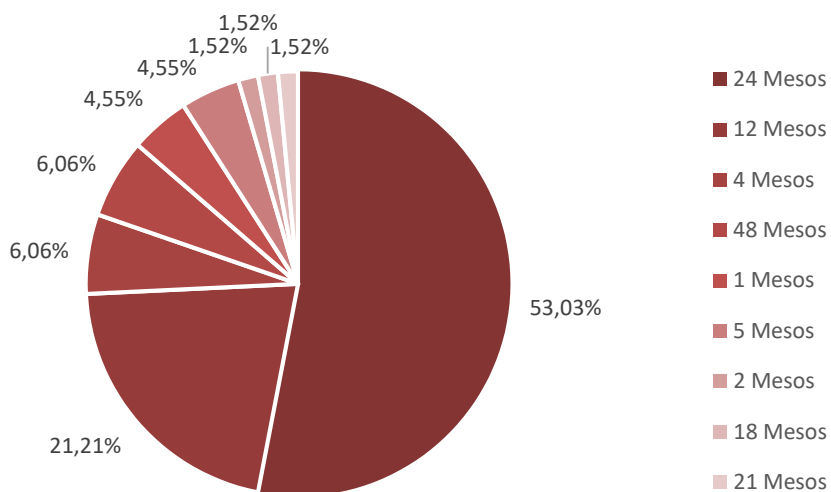
Figura 21. Tipus de servei en el conjunt d'expedients segons territori

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments

La major part dels contractes reservats són pluriennals, de fet més de la meitat són de 2 anys. En segon lloc, els contractes d'un any representen 21,21%. El 25,76% restant són contractes de duració molt diversa.

Figura 22. Percentatge de durada del conjunt d'expedients

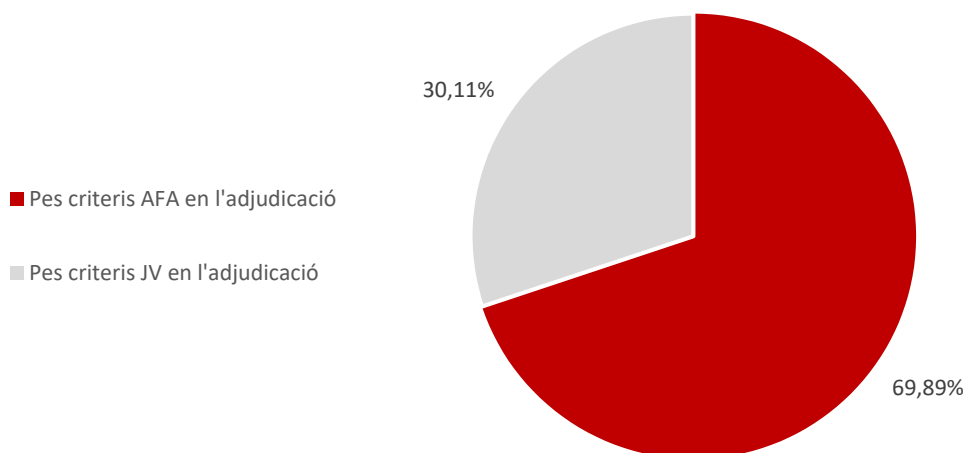

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments

6.3. Criteris d'avaluació i adjudicació

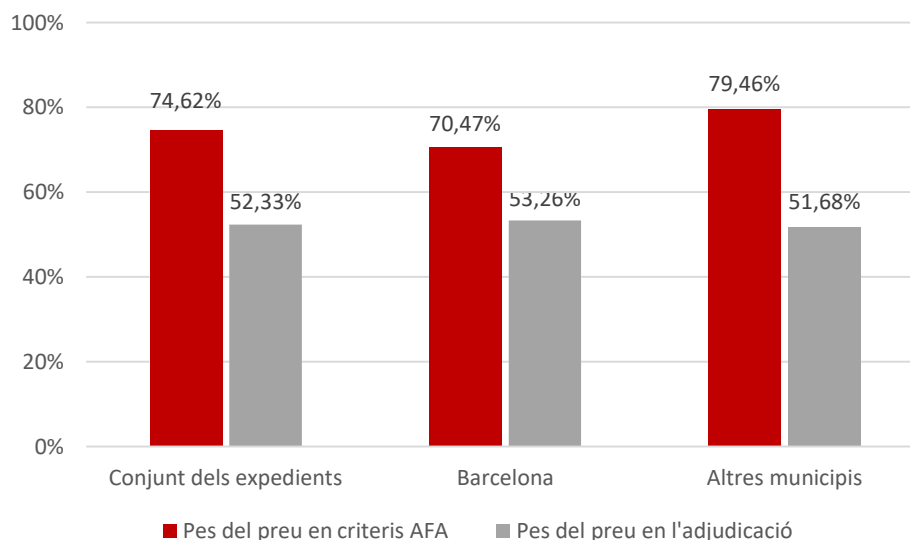
Pel que fa referència als elements que determinen els processos d'avaluació i adjudicació de les ofertes i la seva determinació, tenim per una banda els criteris AFA i per una altra els avaluable mitjançant JV. Són els primers els que compten amb un pes superior, representant gairebé el 70% de l'avaluació de les ofertes, els criteris relatius a JV representen només el 30,11%. Dins dels criteris AFA, és el preu l'aspecte més determinant en tot el procés d'avaluació d'ofertes, significat el 52,33% del pes de l'adjudicació en el conjunt dels expedients.

Figura 23. Pes dels criteris AFA i JV en l'adjudicació

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels ajuntaments.

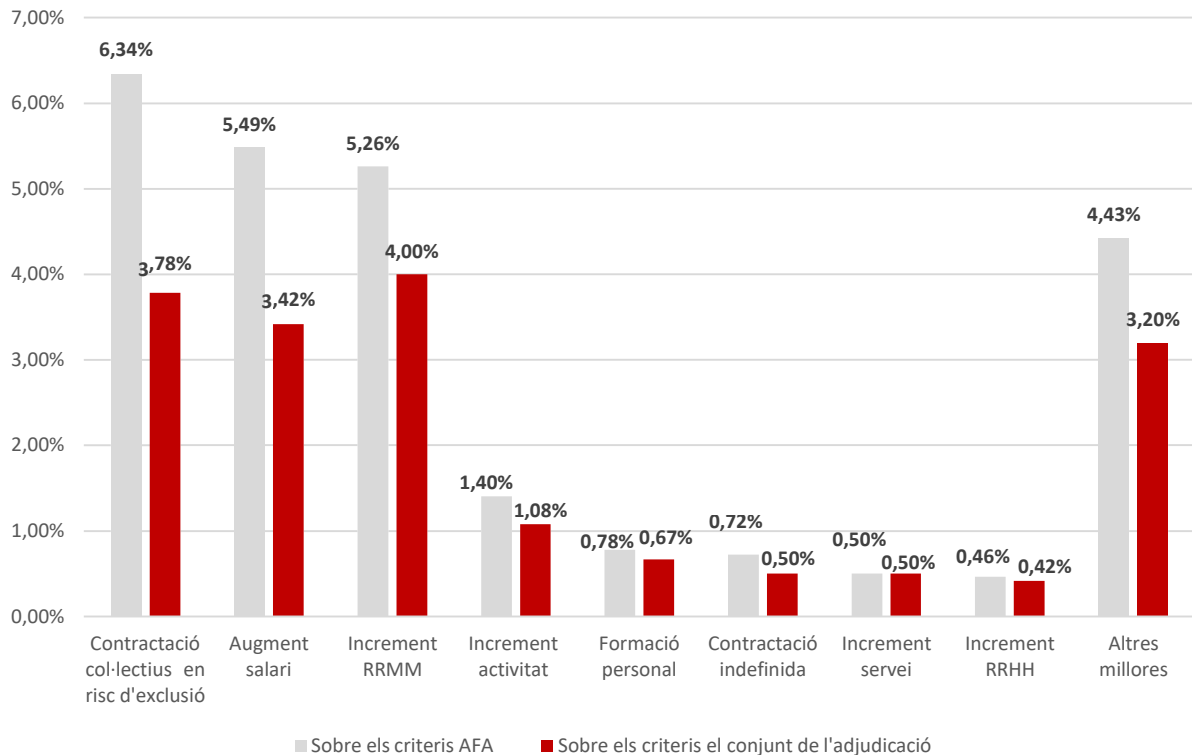
Figura 24. Pes de preu en els criteris AFA i en l'adjudicació, segons territori

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels Ajuntaments.

La resta de criteris AFA, estan repartits en diversos elements, entre els quals destaquen la contractació a col·lectius en risc d'exclusió social, l'augment de salari dels treballadors/es que portaran a terme el servei i l'increment dels recursos materials destinats al servei. Tot i ser els elements més destacats, aquests només se situen entre el 6,34% i el 5,26% en el conjunt de l'adjudicació i per sota del 4% dins dels criteris AFA.

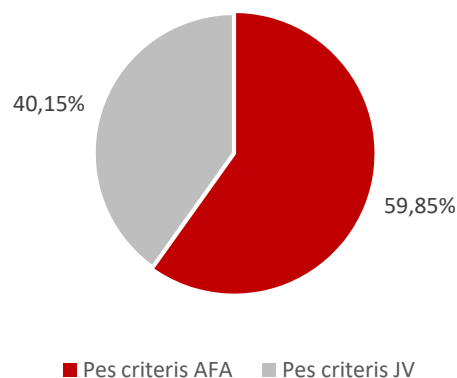
Figura 25. Pes dels criteris AFA sense el preu, dins dels criteris AFA i l'adjudicació

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels Ajuntaments.

Per altra banda, si només considerem els contractes que inclouen criteris avaluable mitjançant JV, veiem com el pes d'aquest apartat puja fins al 40,15%, reduint-se els criteris AFA al 59,85%.

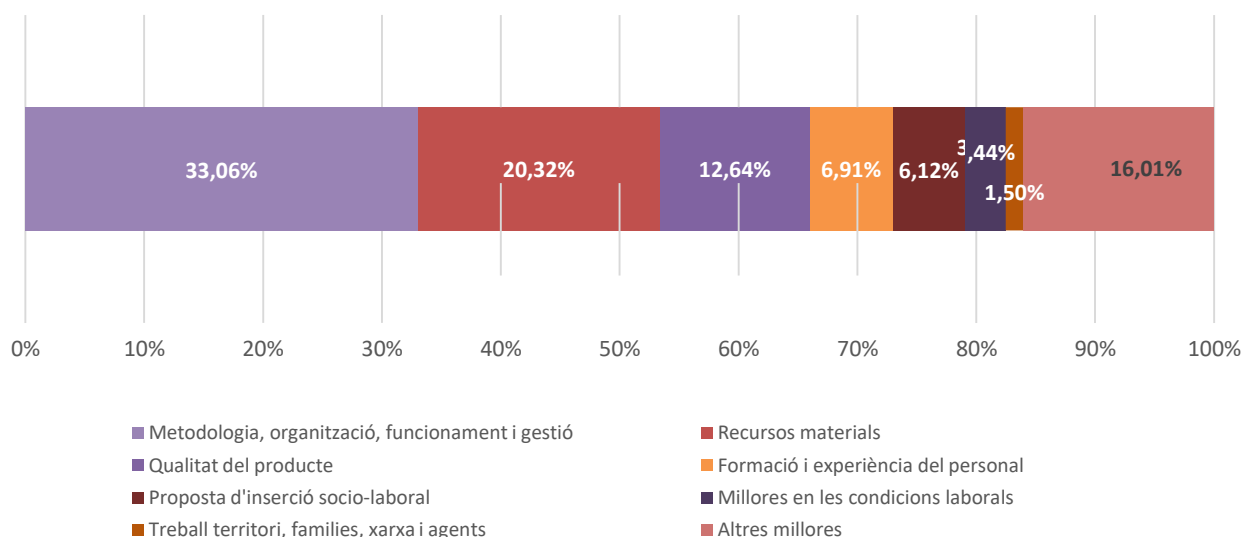
Figura 26. Pes del criteris JV, entre els expedients que disposen d'aquests criteris

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels Ajuntaments.

Dins d'aquests criteris valorats a partir de JV, els més significatius són aquells que tenen a veure amb la proposta metodològica, d'organització, funcionament o gestió del servei (33,06%), els recursos materials (20,32%) i les formes per garantir la qualitat del servei (12,64%).

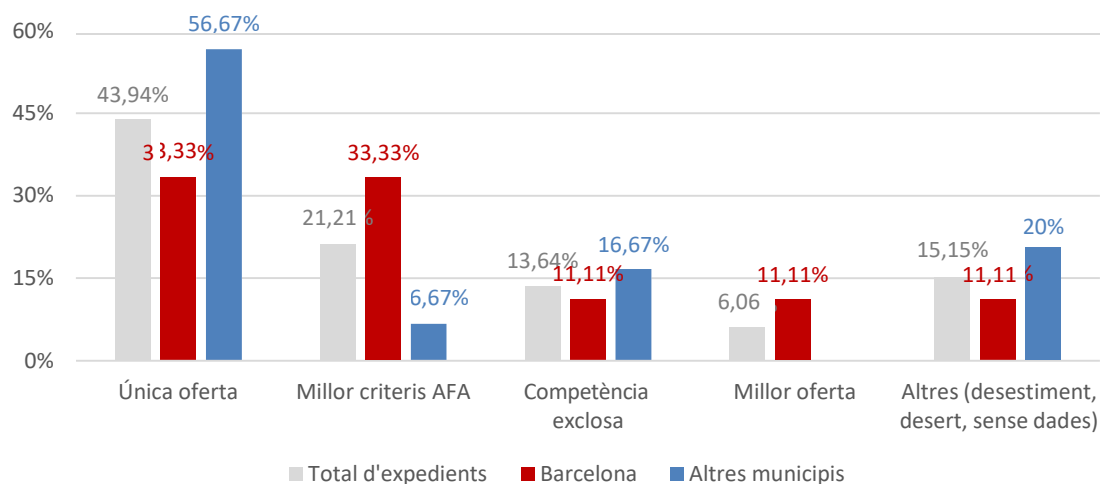
Figura 27. Tipus i pes dels diversos criteris avaluable mitjançant JV

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels Ajuntaments.

Pel que als elements més determinants a l'hora de decidir els contractes, hem pogut comprovar com el factor més important és el fet que només es presenti una candidatura, cosa que passa en el 43,94% dels casos a nivell general, arribant fins el 56,67% pel conjunt de municipis excepte Barcelona. A la capital catalana, ens trobem amb un grau major de concurrència, cosa que fa que els casos d'única candidatura baixin fins al 33,33%. El segon aspecte més determinant són els criteris AFA, especialment a la ciutat de Barcelona, on aquests aspectes han estat determinants en un terç dels expedients. A la resta de municipis, la segona causa ha estat l'exclusió de la competència (16,67%) per no complir els criteris establerts al plec o per guanyar un altre lot del mateix contracte.

Figura 28. Aspectes determinants en l'adjudicació dels contractes segons el conjunt dels expedients i nivell territorial

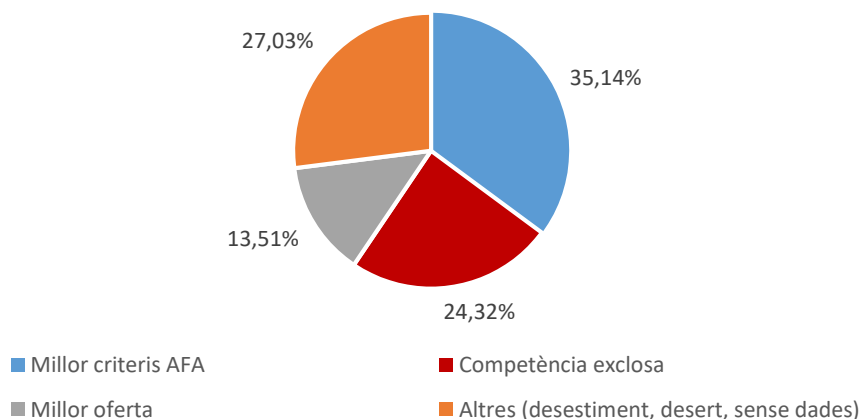

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels Ajuntaments.

6.4. Naturalesa dels adjudicataris

Si atenem exclusivament els casos en els quals s'ha produït competència, es a dir, s'ha presentat més d'una oferta, podem veure com el pes dels criteris AFA ha estat el més determinant amb un 35,14%, seguit de l'exclusió de la competència 24,32%, representant només un 13,51% els casos de millor oferta general.

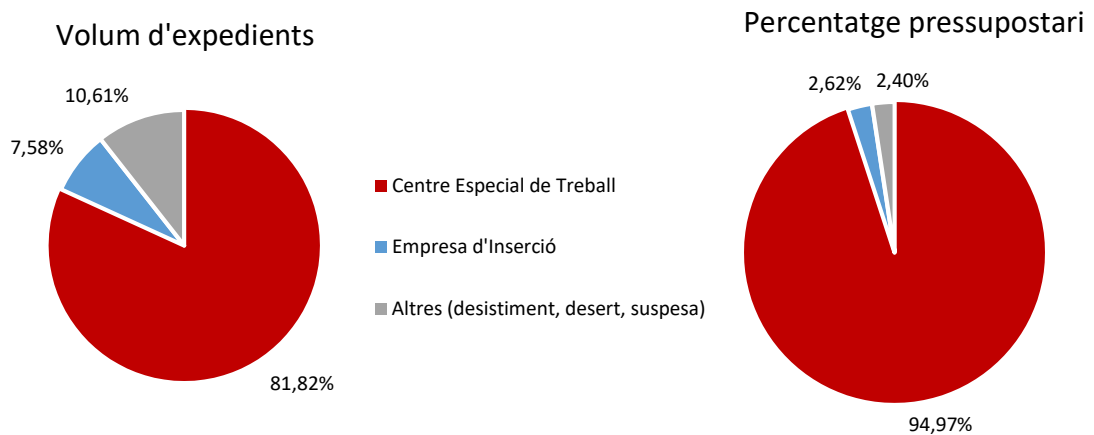
Figura 29. Aspectes determinants en l'adjudicació dels contractes amb concurrència pel conjunt d'expedients

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels Ajuntaments.

Una altra evidència que mostra l'estudi és l'enorme desequilibri entre expedients reservats guanyats per CET davant els que guanyen les EI. La diferència entre totes dues és encara més significativa si atenem al percentatge pressupostari del conjunt d'expedients guanyats per cadascuna, 94,97% d'expedients guanyats per CET, davant un 2,62% que representa a les EI. En aquest sentit, és important tenir present la possibilitat de que bona part de la contractació reservada menor tingui com objecte preferencial a les EI.

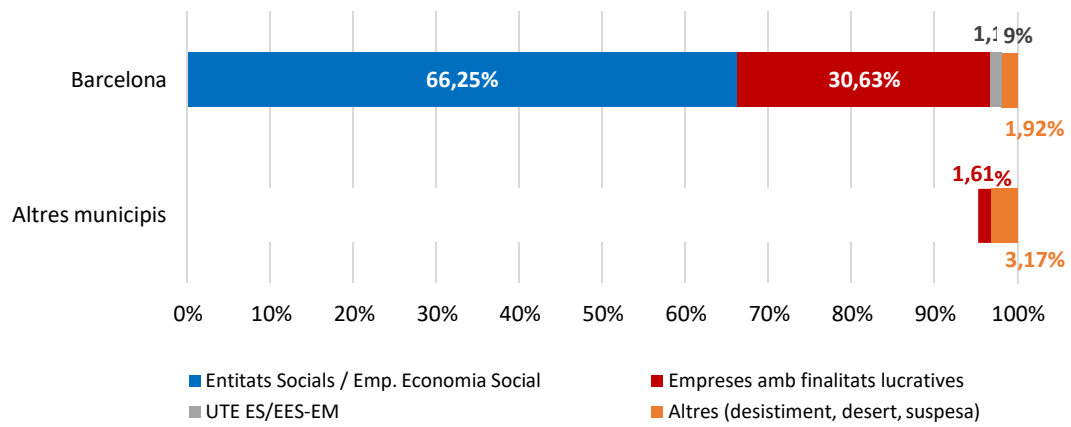
Figura 30. Proporció dels expedients guanyats per CET i EI, segons el volum de contractes i el pressupost

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels Ajuntaments.

Per últim, la major part dels expedients són guanyats per entitats socials i empreses d'economia social, davant empreses amb finalitats lucratives. No obstant això, trobem una significativa diferència entre Barcelona i la resta de municipis. D'aquesta manera, les ES/EES guanyen en un 66,25% a Barcelona, i en un 95,22% en la resta de municipis. Per l'altra banda, les empreses amb finalitats lucratives guanyen en un 30,63% a la ciutat de Barcelona, mentre que a la resta de municipis la seva presència és pràcticament anecdòtica, amb un 1,61%

Figura 31. Percentatge guanyat per Entitats Socials/Emp. d'Economia Social davant les Empreses amb finalitats lucratives, segons pressupost de licitació i territori

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma de Contractació Pública de la Generalitat i seus electròniques dels Ajuntaments.

Impulsat per:

Promou:

Finançiat per:

